

ZSIDÓ ÉLET

SZERKESZTŐSEG ÉS KIADÓHIVATAL:
BUDAPEST, VII., ERZSÉBET-KÖRÜT 18
TELEFON: 1-363-61.

FELEKEZETI HETILAP

SZERKESZTETTE 1933—1937.
KECSKEMÉTI VILMOS

ELŐFIZETESI ÁR:
FELELVRE 10 PENGO
EGÉSZ ÉVRE 20 PENGO

Zsidótörvény — másodszor

A magyar zsidóság elborult tekintettel, összeszorított fogakkal lesi, mire virrad holnap. Alig egy-két hónapja, hogy felelős helyről azt mondták még, hogy a magyar kormány a zsidótörvény megalkotásában elment odáig, ameddig el lehetett menni, nehogy pártjában, vagy pártján kívül bárki is túlléptülhassa. És ime — máris kevésnek tartják. A lemondott kormány immár revízió alá akarja venni, mert azt hiszi, hogy nem elég szigorú, hogy bizonyos vonatkozásban kiegészítésekre, további megszorításokra és szigorításokra szorul. Amikor e sorokat írjuk, még nem tudjuk, hol bizonyult a zsidótörvény hiányosnak, mert sem a kormány nem nyilatkozott erről, sem a törvény végrehajtásából nem tűnhetett még ki annál az egyszerű oknál fogva, hogy még nem is telt le a törvény végrehajtására előírt időpont. Csupán *egy* konkrétan megfogalmazható motívummal támasztották alá a revízió „szükségességét”, azzal, hogy Felsőmagyarországon egy részének visszacsatolásával a *nem kívánatos elemek beszívargása* könnyen nagyobb arányokat ölthet.

Legyen szabad erre illő tisztelettel csak annyit megjegyezni, hogy annak idején, amikor a zsidótörvény először került napirendre, szintén a beszívargásra történt hivatkozás. Mikor aztán erre előbujtak szerény visszahúzódságukból a statisztikai adatok, az elfogultatlan és elfogulatlanul összeállított számoszlopokból egyaránt az tűnt ki, hogy *praktice* beszélni sem lehet beszívargásról, különösen nem az utolsó években. Még pedig azért nem, mert a közigazgatási szervek,

amelyeknek éppen feladata volt ezt a beszívargást lehetetlenné tenni, nagyszerűen megállták helyüket. Ámde *most is csak erről van és lehet szó!* Nagyobb a lehetőség és több az alkalom a beszívargásra? Akkor meg kell erősíteni a közigazgatási szerveket! Ezek majd megakadályozzák a beszívargást! De miért kell mindjárt olyan törvényhozási intézkedésekhez nyulni, amelyek végeredményben több ezer embert tesznek kenyértelessé és ezzel csak szaporítják a bizonytalan existenciák számát? Ez pedig semmiképpen sem szolgálja a társadalmi kibékülés érdekeit...

De hát ne okoskodjunk! Eggyel tisztaban kell lennünk: ott, ahol a szándék és elhatározások mögött exaktan és világosan megfogalmazható motívumok szerepelnek, ott a logika hiába is próbál szóhoz jutni. A magyar zsidóságnak le kell számolnia azzal, hogy életlehetőségeit még szűkebb korlátok közé akarják szorítani. Az egyetlen tehát, amit tehet, hogy ezt tudomásul veszi és levonja belőle a konzekvenciákat — *alkalmazkodik a kényszerűségekhez.*

Egyre azonban kell és talán lehet is számítani. A zsidótörvények lényegükben nem egyebek, mint tilalomfák: zsidó ide sem léphet, oda sem, amoda sem... De lehetetlen nem hagyni területeket, ha akármilyen kiesinyeket is, vagy akármilyen kietleneket, amelyek elé nem tűznek tilalomfát, amelyekre tehát a zsidó is ráléphet. A magyar zsidóság nem kíván egyebet: ha már az ország sorsát intező tényezők úgy vélik, hogy a zsidóságot ki kell szorítani innen is, onnan is — tegyék legalább lehetővé, hogy a tilalmak

és korlátozások kerítésein kívül eső területeken háborítatlanul próbálhassák meg a megállást. Egészen bizonyosra vesszük — hisz az ellenkezője elképzelhetetlen is lenne —, hogy a kormányhatalom nemcsak azt a kérdést tisztázta a maga számára, hogy honnan kell és lehet a zsidóságot kiszorítani, hanem azt is, hogy melyek azok a megélhetési lehetőségek — ha akármilyen szerények is —, amelyeket meg akar számára hagyni. Mert a kérdés sohasem juthat nyugvópontra, ha a zsidóság nem tudhatja biztosan, hogy ez vagy az a kísérlet, vagy próbálkozás számíthat-e engedélyezésre. Persze, legjobb volna, ha ez a határvonás — az elvi megállapítás után — a gyakorlatban az egyensúly-törvény végrehajtásával megbízott kormánybiztos kezébe volna letéve, mert hiszen ő tudja legjobban, a rendelkezésére álló adatokból is, hogy milyen megélhetési és kereseti lehetőségek azok, amelyek az egyensúly-törvény által védett érdekek sérelme nélkül a zsidók számára engedélyezhetők. És talán még az is a megoldás megfelelőbb voltát szolgálná, ha lehetővé tennék, hogy a zsidóság e kérdéskomplexumban felmerülő gondolatait, ötleteit, terveit akár írásban, akár szóbeli tárgyalás során előterjeszthesse és azokra nézve lehetőleg gyors döntést is kaphasson.

Persze, mindez azzal a körülménnyel is jár, hogy a zsidóság körében is egészséges felfogás alakuljon ki a kérdések megoldási lehetőségeiről. Ebben az irányban — sajnos — a magyar zsidóság részéről, a követelmény hangsúlyozásán kívül, mi sem történt, még csak kezdeményezés sem. A ma-

gyar zsidóság még mindig nem eszmélt rá arra, aminek elengedhetetlen szükségét már a zsidótörvény első gondolatának felvetődésekor és azóta is többször hangzottattuk, hogy a kongresszusi, orthodox és a statusquo zsidóság szervezeteinek jelenlegi jog- és hatásköreik teljes sérthetősége mellett, *létesítenők kell egy közös csúciszervezetet*, ha akár csak a zsidótörvényvel kapcsolatos teendők idejére is. De erre feltétlenül és sürgősen szükség van. Ha egyébért nem, már csak azért is, hogy a kezdeményezések, a munkába állított szellemi és anyagi erők ne keresztelzhessék egymást, hogy minden használható és kínálkozó erő és tényező igénybe is véssék. A mai rendszer tarthatatlan! A széttagoltság, amelyet egyesek hiúsága és féltékenykedése, önhittséggel párosult dilet-

tantizmusa, az ellenvélemény és kritika minden áron való elnémitása — még veszedelmesebbé nővelt, — ez a széttagoltság lehetlenné teszi a zsidóság számára a zsidótörvény által teremtett és még teremtendő helyzetben az életlehetőségek kikutatását és biztosítását. A kérdéseknek mai diletáns kezelése — bűn, mert esődbe vezet. Tervek, kongó ígéretésekkel teli körlevelek, tizenhat vagy tudja Isten, hány pontba szedett „sürgős teendők” áradata, ülésezgetések és szabadegyetemjátékok mind-mind az átrétegződést szolgálják, de ime: több mint egy félv év telt el megfogható és látható eredmény nélkül! *Ebből már elég volt!*

Mi lesz hát velünk, magyar zsidókkal? Még mindig nem eszmélnek fel!...

SPECTATOR

Ujjongó örömmel ültünk a rádió mellett

Írta: Stern Lipót (Páris)

E sorok írója politikával soha nem foglalkozik ugyan, de most az egyszer, rendkívüli időben, rendkívüli tudósítással óhajtt szolgálni a *Zsidó Élet*-nek.

Midőn ősapánkat, Ábrahámot Isten felszólította, hogy hagyja ott szülőföldjét és induljon el egy későbbben megjelölendő új haza felé, Isten szava így hangzott: „Menj ki országból, szülőföldedről és szüleid házából.” A biblia e versének minden szavából fontos és tanulságos következtetés vonható le. Látjuk e kis biográfiai feljegyzésből, hogy Ábrahám ősapánkra e súlyos megpróbáltatás nagy hatással lett volna, ha az emigrálásra nem egyenesen isteni rendelkezés készítette volna. De nemcsak a szülői ház, a meghitt, kedves otthon elhagyása számított megpróbáltatásnak, hanem szülőföldjének elhagyása is nehezére esett volna, mert szerette annak földjét, melyet a monotheizmus szent és igaz elvének igekezezt meggyerni és amellyel együtt nőtt fel. Sőt, nemcsak szülőföldjét szerette, hanem az egész országot, egész hazáját. És egy isteni felszólításnak kellett jönnie, mely egyedül bírhatta rá őt erre a lépésre, hogy otthagyjon mi-

dent, ami kedves és szent volt számára. Ezért kellett az isteni felszólításnak így hangzania: „Menj el nemcsak szüleidtől, nemcsak szülkebb hazádból, hanem ott kell hagynod az egész országot, amely neked szeretett, kedves hazád volt! *Lech löchó méarcöchó!*”

Hogy mi teszi aktuálissá e passzus idézését? — hiszen azt a szakaszt, melyben e vers előfordul, már hetekkel ezelőtt olvasták fel templomainkban — azt könnyű kitalálni. E bibliai mondat fenti magyarázata egy itteni magyar zsidó (e sorok írójáról van szó) agyában és szívében akkor fogamzott meg, amidőn *a rádió mellett ülve, végighallgatta a magyar hadsereg újjongó bevonulását az elszakított területekre*. Egy orthodox zsidó, aki egy évtized óta párisi lakos és örömmel telik meg a szíve a diadalmas magyar siker hallatára! Ez nem frázis, ez

átérzett és le nem tagadható impresszió, mely urálja összes ismerőseim hangulatát. Már pedig *az én környezetemben csupa hithű, jámbor, szegény és sorsüldözött magyar zsidó fordul meg és ime, mily örömmel beszéltek e napok nagyfontosságú eseményeiről! Még a templomban is!* Ha bizonyítani kellene a magyar zsidóknak hazájukhoz és annak kultúrájához való ragaszkodását, nem kellene sokáig keresni a bizonyítékokat. Lássuk csak: 20 éve annak, hogy a trianoni határozatot végrehajtották. Azóta a cseh, román megszállt területen lakó zsidók — *különösen az orthodoxok* — már réggen leszokhattak volna a magyar beszédéről. Ezzel szemben még a *szigorúan és kizárólagosan a tórárt magyarázó és vallási kérdéseket tárgyaló felekezeti újságok, orthodox hetilapok e területeken magyar nyelven jelentek és jelennek meg*. Kell-e ennél eklatánsabb példa? És e kis példa talán egész plauzibilissé fogja tenni e sorok tartalmát t. i. azt, hogy az itt élő magyar zsidók igaz örömmel értesültek az elszakított területek visszaesatolásáról. Meg kell jegyezni, hogy a más országokból származó hitrokonaink a legnagyobb ámulattal esodálkoztak ezen, de látták, hogy ez az öröm úgyszólván ösztönszerűleg nyilvánult meg a rádiók mellett hallgató zsidó szívekben. Ezekben az órákban éreztük csak igazán át Ábrahám megpróbáltatásának súlyosságát. „Menj el szüleidtől, szülőföldedről és hazádból!” Mi, akik itt Párisban élünk, kívánjuk, vajha az Isten megadná, hogy magyar testvéreink egyetértésben és prosperitásban élhessenek.

— A Pesti Izr. Hitközség Józsefvárosi Ifjúsági Csoportja november 29-én, kedden este fél 9 órai kezdettel előadó estet rendez (VIII. Nagyfuvaros-utca 4), melyen dr. Gartner Pál „Az ifjúság lelki élete” címmel tart előadást. Közreműködik Demény Éva előadóművész. — December hó 6-ikán ugyanott Sós Endre tart felolvasást „Európa útja” címmel. Közreműködnek Fehér Márta és Csillag László.

— Szalkai Géza dr. lábapoló (pedikűr), Hygienikus, modern, szakszerű tyúkszomvágás és lábápolás. Hívásra házhoz jövek! Budapest, XI., Kruspér-utca 6. f. 11.

Ismertnevé

zsidó író, hírlapíró, külön szónok, adminisztrátor pedagógus **elmenne zsidó egyesületbe hitközségbe titkárnak, vagy tisztviselőnek vidékre, vagy a felvidékre is.**

Megkeresések a kiadóba „Munkaerő” jellegre

ZSIDÓ VILÁGKRONIKA

A cionista Mozgalmi-Bizottság kiáltványa az angol néphez.

A Cionista Szervezet Londonban ülésező nagy mozgalmi bizottsága a következő kiáltványt intézte az angol néphez:

„A Mozgalmi Bizottság”, az egész világ cionistáinak képviselője, melynek jelenlegi ülészakán 80 delegátus vesz részt, a következőket jelenti ki:

A zsidók a szorongattatások éveiben soha nem veszítették el hitüket az emberiségben és önmagukban. A Balfour-deklaráció nyilvánosságra hozatala óta mindig azon fáradoztak, hogy bebizonyítsák, hogy ki tudják használni a számukra nyújtott lehetőségeket. A háború óta mintegy 300.000 zsidó, köztükk 45.000 német menekült talált új hazát Palesztinában. A zsidó ifjúság legjobbjai jöttek ebbe az országba útlőrökként, hogy elhagyott földjüket felszárítsák és életüket, energiájukat, munkájukat, szorgalmukat szenteljék ujjaélesztésének.

Csak abban a szent országban, melyből népünk származik, ahol prófétáink éltek, ahol az emberiség a Bibliát kapta: ebben az országban, mely felé népünk szíve több, mint 3000 éve fordul, melyért imádkozni szétszóratásunk és üldöztetésünk évezreidei alatt soha meg nem szüntünk — csak ebben az országban támadhat új életre nemzeti otthonunk. Ezt angol államférfiak, gondolkodók és költők már régen, sokkal a Balfour-deklaráció előtt, tisztán felismerték.

A mű, amelyet az utóbbi 20 év alatt Palesztinában alkottunk, bebizonyította, hogy Palesztina képes az egész világ zsidóságának üdvére még a zsidóság nagy tömegeit befogadni. Azonnali letelepedési lehetőséget biztosít hazátlan gyermekek és ifjak sok ezrének. Hozzátok és kormányotokhoz fordulunk, tegyetek eleget a Balfour-deklarációban és a mandátumban vállalt kötelezettségeteknek és tárjátok szélesre Zion kapuit a zsidó nép számára.

Új harcok — új áldozatok Palesztinában.

Haifában a 30 éves Schalom Meiselt, miközben egy, a német kolónia közelében levő garageban munkáját végezte, arabok több puskalövéssel megölték. Meisel két évvel ezelőtt Németországból vándorolt be Palesztinába. Feleséget és két gyermeket hagyott hátra.

Mosche Arkin Palesztinában született rendőrt a jaffai központi rendőrállomás közvetlen közelében lőtték agyon. Feleséget és négy gyermeket hagyott hátra. Az angol hatóságok a gyilkosság után azonnal kijárási tilalmat (curfew) rendelték el. Egy lakatlan házat ugyancsak Jaffában bombával felrobbantottak.

Farradya közelében arab banda meglátadott egy zsidó építőmunkás telepet, mely alkalommal egy munkás megsebesült.

Arnold Zweig-et, a világhírű író és fiát Petaeh Tikwa közelében autóbaleset érte, melynél könnyebb természetű sérüléseket szenvedtek. Arnold Zweig-et a Beilison kórházba szállították.

Az első zsidó konferencia Távol-Keleten.

A Hong-Kong-i Kadoorie-irodában a napokban tartották meg az első zsidó konferenciát a Távol-Keleten, melyen Manilla, Honkong és Sanghaj zsidó hitközségeinek küldöttei vettek részt. A konferencia főleg a zsidó menekültek kérdésével foglalkozott. A résztvevők hangoztatták, hogy már a legközelebbi jövőben számolni kell nagyobb menekülő tömegek érkezésével; 500 főnyi csoport előreláthatólag már november folyamán be fog futni. Miután a Távol-Kelet zsidó hitközségei nem rendelkeznek megfelelő anyagi eszközökkel, hogy a menekülteket elláthassák, a konferencia megbízta egyik résztvevőjét, hogy utazzék Amerikába és ott lépjen érintkezésbe az ottani zsidó szervezetekkel a szükséges anyagi segédesszükséglet megszerzése céljából.

Kuba megkönnyíti a zsidó menekültek bevándorlását.

A kubai kormány Remos belügy-miniszter előterjesztésére törvényjavaslatot fogadott el, mely könnyítéseket tartalmaz a Németországból és Olaszországból érkező zsidó kivándorlók számára. A részleteket az a rendelet fogja rendezni, melyet a közel jövőben Brue államelnök fog kibocsátani.

Huszonegy német menekült, akiknek Mexico megtiltotta a partraszállást és mintegy két héttel ezelőtt az „Oronico” gőzös fedélzetén érkeztek egyik kubai kikötőbe, engedélyt kapott a tartós letelepedésre, miután a „Zsidó bizottság német menekültek számára” garanciát vállalt értük.

Nürnbergi törvények Danzigban.

A danzigi szenátus november 23-ától kezdődően részben életbe léptette a nürnbergi törvényeket. Így megtiltotta a vegyes házasságok kötését és pedig nem csak a danzigi németekre, hanem lengyel állampolgárságú árjakra vonatkozóan is.

A másik, a nürnbergi törvények szellemében foganatosított intézkedése a szenátusnak megvonja a zsidók politikai jogait és kimondja, hogy őket közszolgálatban alkalmazni nem lehet.

A lengyel kormány fenti intézkedésekkel kapcsolatban danzigi képviselője utján fenntartásokkal élt a danzigi kormánnyal szemben.

Behajtják a német egymilliárd bírságot.

A német hivatalos lap közli a vom Rath párizsi követségi tanácsos meggyilkolásával kapcsolatban a németországi zsidóságra kivetett engesztelő-bírság behajtásának módzatait.

A rendelet értelmében a német állampolgárságú zsidók és állampolgársággal nem rendelkező zsidók egymilliárd márka értékű vagyondezsma kötelesek fizetni. Fizetésre köteles minden zsidó, aki az 1938. április 26-i rendelet értelmében tartozott minden bel- és külföldi vagyont bejelenteni. Idegen állampolgárságúak mentesek a vagyondezsma alól és mentesek azok a német zsidók, akiknek tiszta vagyona nem haladja meg az ötezer márkát.

ILLATSZERT BUDÁN a 25 éves
VÁRNAI ILLATSZERTÁRBAN VÁSÁROLJUNK!

HÁZTARTÁSI CIKKEK OLCSÓ BESZERZÉSI FORRÁSA.

Házhoz szállítás. Telefon: 16-68-35. I. MÉSZÁROS-U. 2.

CÉGTULAJDONOS:
ÖZY, VÁRNAI MÓRNÉ

Két zsidó népdal

DÉNES BÉLA fordítása

(Ma, amikor a magyar zsidóság-nak is új utakra kell térnie, mikor borzalmas árnyékként ködlik előttünk német hittestvéreink sorsa, mindennél fontosabbnak tartom, hogy a zsidóság megerősödjék öntudatában. Kár itt arról beszélni, hogy mi s miért nem történik. Tény: hogy nem történik!

A zsidó öntudatmegerősödés első etappja: föl kutatni régi értékeinket, kibányászni s közkínésé tenni a zsidó lírát, népdalt, népzénét. Ehhez persze áldozatos kiadó s idő kell. Egyikkel sem rendelkezünk. Még a legáldozatosabb kiadót is szükségyszerűleg visszariasztja a rettenetes zsidó közöny és közömbösség s az események vágója nem engedi meg az időpocsékolás alkalmazását.

Gyermekeink kétségbeejtő helyzetben nőnek fel s sose tévesszük szem elől, hogy ha nem kapnak öntudatos zsidó nevelést, úgy nemcsak a zsidóság, nemcsak az emberiség, de önmaguk számára is

elvesztek. Mert jaj annak, ezerszeres jaj és boldogtalanság, szenvedés, akinek ninesenek gyökerei. A „világpolgár” tetszetős szölam lehetett a mult század végén s e század elején, tényleges tartalma azonban sosem volt. Nem is lehetett! Az ember kisgyerekkorától tájhoz, vidékhez, környezethez nő, ehhez ragaszkodik élete derekán s ide akar megtérni élete alkonyán. Márpedig nekünk számolnunk kell azzal, hogy gyermekeink szétszóratnak a világ minden tájára: sokszorosan fontos hát részükre a jó alap, az erős zsidó öntudat.

A németek példászerű kultúr-munkát végeznek nagy szorongattatásaik közben is. Így, a régi s nehezen hozzáférhető, nem is a nagyközönség, de inkább a szak-közönség részére készült zsidó népdalgyűjteményekből, mint *Cahan, Prilutzki, Kaufmann* és mások művei, már 1935-ben közreadtak egy kis kötetre valót. E kötetből vettem én is a szöveget (Jü-

dische Volkslieder. Schocken Verlag 1935.).

Persze, szólanı kellene előbb kissé részletesebben magáról a zsidó líráról s a zsidó népdalról. Ezt azonban a hetilapterjedelem nem engedi meg. Talán akad mecenás, aki lehetővé teszi egy ilyen, a német kiadáshoz hasonló kötetcske megjelentetését, ott erről is bővebben lehet szólanı.

Ezzel kapcsolatosan felvetnék egy ötletet, melyet a zsidó tanárok s tanítók figyelmébe s szeretetébe ajánlok. Meg lehet valósítani.

Miként egy nagyszerű tanár kezdeményezésére már-már uzus, hogy gimnazisták a megtakarított pénzeesköiből évente egy-egy értékes s elfeledett magyar író művét segítik újból a napvilágra, ugyanúgy meglehetnők ezt mi is s diákjaink segítségével hatalmas zsidó értékek korszerű fordítását adhatnók az ő s a közönség kezébe!)

Dudoló dal az Urhoz!

Világok Ura, Világok Ura, Világok Ura!

Világok Ura,

Hadd dalolom dúdoló dalom:

Du, du, du, du, du, du...

Aje emzaécha

Weaje lo emzaécha?

Hol talállak Téged

S hol nem érzem Lényed?

Du, du, du, du, du, du...

Mert bárhova megyek — du

S akárhol legyek — du!

Csak du, megint du,

Mégis du és mindig du,

Du, du, du, du, du, du...

Ha sorsom jól megy — du,

S rossz ha ér — ah du!

Du, du, du, du, du, du...

Keleten du és Nyugaton du,

Eszakon du, de Délen is du,

Du, du, du, du, du, du!

Du az ég és du a föld,

Du itt lent és du odafönt,

Du, du, du, du, du, du...

Térülök és fordulok...

Dúdolok!...

(Az első dalhoz csak annyit, hogy a melódiadudoláson kívül a du-nak még külön értelme is van,

amit a magyarban visszaadni nem lehetett. — A második dal daeos igenlése zsidóságunknak s kórus-sal előadva, bizonyára megtenné

Zsidók dala

Ima, ima, ima száll,

Dávid királyt várjuk már.

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

Várjuk, várjuk, várjuk mi,

Dávid királyt várjuk mi!

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

Sírjunk, sírjunk, sírjunk bár,

Dávid királyt várjuk ám!

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

Himnuszt, himnuszt zeng a száj,

Dávid királyt várjuk már!

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

Imaszij és köpeny vár

Dávid királyt várjuk már!

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

Zsidók, zsidók vaggunk mi,

Dávid királyt várjuk mi!

Ég velünk! Életünk

S a világ édes minékünk.

hatását a hallgatóságra.

Egyébként mindkét dal chasszidikus eredetű.)

„Győzni fog azoknak a nagy magyaroknak a szelleme, akik bennünket testvérként fogadtak be”

Az OMIKE ünnepe a Felvidék visszacsatolása alkalmával

Nagy és lelkes közönség jelenlétében ünnepelte az OMIKE a Goldmark-teremben a Felvidék visszacsatolását.

A megnyitó beszédet Stern Samu, az Országos Iroda és a Pesti Izr. Hitközség elnöke tartotta, majd Dr. Buday-Goldberger Leó felsőházi tag, az OMIKE elnöke méltatta a trianoni magyarság életének nagy eseményét és lelkes szavakkal adott kifejezést annak az örömmek, mely a magyar zsidóságot áthatja.

— Isten malmai lassan őrölnek — mondotta többek között — és Önök látják, hogy milyen gyönyörűen őröltek s milyen szépen beteljesedett az, ami után a mi magyar szívünk áhítozott... Lehetnek nálunk ideig-óráig tartó zavarok, melyek a magyar zsidóság sorsába bizonytalanságot visznek, őt magyarságában és emberiségében esorbítani törekszenek, mindez el fog mulni, mert *győzni fog azoknak a nagy magyaroknak a szelleme, akik bennünket testvérként fogadtak be*, mert tudták a mi igaz magyarságunkat és mert ideáljuk volt az igazság, szabadság, emberiesség és szeretet.

Dr. Buday-Goldberger Leó nagyhatalmú beszéde után Dr. Mandel Sándor, a szolnoki községkerület és hitközség elnöke beszélt a vidék zsidósága nevében:

„Nem régen, két hete sines, az éjjel esendességében elhangzott egy pársoros szózat, magas helyről, atyai szívvel. Ez a legszebb hazafias költemény, amelyet valaha megírtak, nem nevezem meg, nem mondom meg, hogy ki a szerzője, de nem papírról olvasták és nem felelős miniszter fogalmazta és ellenjegyezte, hanem a legmagasabb és legnemesebb magyar szív. Azzal végződött, mint a hozzá intézett hódolat viszonzása: *menjétek haza fiaim és álmodjatok még szebbeket.*

Így kér az, akinek lelke és valóságos külső hatalma is a legnagyobb.

Történelmi szemmel kell látni. Az egyes ember minden baja, kínlódása, amely most érhet bennünket, buborék.

Nekünk, zsidóknak, van egy szemmértékünk. Nem sok, de nem is kevés, mert semmivel fel nem mérhető. Az örökkévalóság. Mert a tízparancsolat, a biblia, a próféták írása és zoltáraink az örökkévalóság számára adattak. Mindenki addig él, ameddig lelkieiben jövőjét számítani tudja.

Hát mi, akik az Őristentől az örökkévalóság számára kiválasztottak vagyunk, *mi mérnénk nyomorult pár év, öt év, vagy tíz év, vagy húsz év sebeivel a lét kérdéseit és a magyar nemzet ezer esztendejét?* Nem vagyunk és nem leszünk ilyenek, nem válunk nyomorultakká.

És ne felejtsetek el még egyet. Azt, hogy *nincs a világon nemzet, amelyik egy olyan katasztrófát, mint amilyen Trianon, az ezzel járó megrázkódtatásból, elkecseregésből és szükségből előálló felindulás közepette ne több veszedelemmel és több kilengéssel viselt volna el, mint kibírta és elviselte Magyarország.* A világ minden nemzete a szenvedés közepette való mértéktartásban és fegyelemben Magyarországtól kell, hogy példát vegyen. Ez a helyes történelmi mérték.

Nézzetek az Ő alakjára. Századokban egyszer történik meg, hogy egy emberi megjelenés, egy nemzetnek és fajnak erényeit, hagyományait, képességeit, nagyságát olyan tökéletes, harmónikus testi, vagy emberi megjelenítésben tárhassa elénk, mint amit ő jelent a magyarság számára. Jól nézzétek meg és tudjátok meg, hogy *amíg ő él, addig mindenki bízhat benne és az általa vezetett és megjelenített magyarságban.*

Dr. Mandel Sándor óriási hatást keltő beszéde után a megjelent közönség *tombolva ünnepelte a Kormányzót.* Az ünnepélyt Beregi Oszkár művészi szavalata és a kórus hazafias éneke fejezte be.

Ernst Sándor halála

Nagy vesztesége van a magyar közéletnek és a magyar katolicizmusnak: Dr. Ernst Sándor pápai perlátus, volt miniszter hirtelen meghalt.

A magyar zsidóság teljes szívével vesz részt a magyar katolicizmus gyászában, mert Ernst Sándor elmulása felett könnyet kell ejtenie minden igaz embernek, aki a tradíciókhoz való ragaszkodást, a hithűséget és mély vallásos érzést másban is meg tudja becsülni. Ernst Sándor egész közéleti pályafutását és politikai működését a mérséklet, a konzervativizmus, a tiszta ember szeretet jellemezte. Puritán egyszerűségű lénye irtóztott minden szélsőségtől és ezek megnyilvánulásai ellen ismételtelen emelte fel tiltakozó szavát. Igazi, hű szolgálja volt Istennek, akit a kereszténységnek az az igazi szelleme hatott át, mely elutasítja magától a gyűlölködést és tiszteletben tartja más vallását és vallásos érzését.

Kultüresték a Cionista Szövetségben

A Magyar Cionista Szövetség ezidén is változatos programmu kultürelőadások tartását vette tervbe. Szerda esténként a következő előadásokat szándékoznak tartani: „A mi bűneink” (vitaest) „A zsidó irodalom útjai” (vitaest) Dr. Roth Emil győri főrabbi előadása: „Erec Izrael és a diaspora zsidó kulturájának kölcsönhatása” címen. Diósi Jenő, a budai hitközség főtitkára „Visszapillantás a budai hitközség történetére” címmel ad elő. Dr. Beneschofszky Imre főrabbi a zsidó filozófiáról tart előadást. Zenekari hangverseny, zsidó népdal-est, palesztinai héber művész-est egészítik ki a gazdag programot.

A kultürestémák keddi esti sorozatán: A diaspora nagy zsidó közösségeiről, a zsidó emigráció problémáiról, a zsidóság jelenlegi helyzetéről, a magyar zsidóságról tartanak előadást.

A héber nyelvben írtasak számára megkezdik az irodalmi szeminarium előadásait is.

A XII. IZR. Községkerület közgyűlése

A XII. győri községkerület október 30-án tartotta közgyűlését Győrött, melyen a községkerületi hitközségek: Tata, Esztergom, Komárom, Tatabánya, Felsőgalla és Kisbér vezetésén kívül a szomszédos székesfehérvári községkerületből dr. Szegő Miklós községkerületi elnök, dr. Neuhauser Imre képviselőtestületi tag, dr. Hirschler Pál főrabbi és dr. Weisz Lajos mőri főrabbi is megjelentek.

A dr. Kallós Henrik kormányfőtanácsos, elnök vezetésével megtartott gyűlés dr. Goldberger Izidor tatai főrabbi megható imájával kezdődött, melyben békét és áldást kért magyar hazánkra a közeli napokban meginduló felvidéki visszacsatolás alkalmából. Imájában kérte a Mindenhatót, hogy egyik legyünk békében és szeretetben a megnagyobbodott magyar hazában.

Dr. Szabó Miksa a győri hitközség főtitkára kegyeletes szavakkal emlékeztet meg a magyar zsidóság nagy halottairól: dr. Bédli Samuról, dr. Barna Károlyról, dr. Donáth Józsefről, dr. Glücksthal Samuról és dr. Munkácsi Bernátról, majd az évi jelentést terjesztette elő. Jelentését a következő szavakkal fejezte be: „Adj a Mindenható, hogy legközelebbi közgyűlésünkön ma még csonka községkerületünk igaz magyar és igaz zsidó szívvel üdvözölhesse körünkben Nagy-Komárom és a Dunántúl túlsó partjának többi felszabadult magyar zsidó testvéreit és a mi községkerületünkhez hasonlóan szűnjön meg mielőbb a többi községkerület csonka volta úgy, hogy a községkerületek legközelebbi budapesti ülésén Nagy-Magyarország egykori teljes községkerületei tanácskozhassanak egy boldogabb magyar zsidóság szebb jövődjéről”.

Dr. Kallós Henrik községkerületi elnök rövid visszapillantást vetve a hazai zsidóságot érdeklő életbevonó fontos eseményekre, hangsúlyozta, hogy úgy a hitközségekre, mint az egyesekre új feladatok és köteleességek várnak. Szükségesnek tartja a vallásoktatás intenzívebbé tételét, megreformálnának a hitoktatást, az iskolán kívüli ifjúsággal intenzívebben kell foglalkozni. Vissza kell térni a templomhoz és a zsidósághoz. A közgyűlés tagjai lelkes tapsokkal kísérték dr. Kallós Henrik beszédét.

Dr. Róth Emil győri főrabbi a hitoktatás felügyeletéről, ifjúsági- és kultúregyletek munkatervéről terjesztett elő indítványt.

A községkerületi bíróság megalakítása után a közgyűlés lelkes hangulatban ért véget.

A győri hitközség ebédet adott a gyűlésen megjelentek tisztelőtére, melyen számos hazafias felszólalás történt a Felvidék visszacsatolásának alkalmából.

A SZIDRA MARGÓJÁRA

TOLDÓSZ

Irta: Dr. RUBINSTEIN MÁTYÁS
szekszárdi főrabbi

„Vájjgdölü hánóórim vájhi Észov is jodeá ajid is szodeh Vöjáákov is tom jósev ohólim — És felnevedének a gyermekek és Ézsau vadászathoz értő mezei ember vala; Jákob pedig szelid ember, sátrakban lakozó.”

Két ellentétes jellem van itt egymással szembeállítva: az idealista s a materialista jellem. Ézsau anyagiús, neki a fő s egyetlen léteicél a testi jóézés, a jóllakottság. Azért tudja az elsőszülöttségi kiváltságát, amely abban a korban a papi szóigazlatra való jogosultságot jelentette, esérébe odaadni egy tál lencsért. Jákob ellenben idealista. Tanházakban — mint Rasi megjegyzi — tölti idejét. Vörszerintü leszármazottjai vagyunk Jákobnak, nevét is viseljük (Izrael), de utóda szellemben is. Örököltük lelkületét, érzületét, gondolkodását, felfogását: idealisták vagyunk. Nem arra rendeltünk, hogy hatalmas, hódító nemzet legyünk, hanem arra, hogy az Örökkévaló szent népe, az Örökkévaló ismeretnek világszerte világitó fátylaja legyünk. Ebből folyólag más irányban is idealistának kell lennünk: vállalnunk az általános emberszeretet idealját, hogyan vállalhatnánk különben lelki kincsnek a világ népeire való eljuttatását. És ha a történet folyamán elhajlás mutatkozik ettől az iránytól, bizonyos foglalkozással kapcsolatban, az éppen ennek a vállalt kényszerült foglalkozásnak tulajdonítható s csak elszigetelt jelenség, amely nem döntheti meg az általános jellegét.

Izrael népe idealista nép. Ha semmi sem bizonyítaná, igazolja az, hogy hitélet évezredekén át szörnyű mártírimumot tudott elszenvedni, amire nincs példa a világtörténetben. És ez a történeti példa legyen világitó fényünk a mostani zsidó éjtszakában. Szent ideálok szálltak reánk, szent ideáloknak vagyunk öröközői: a esodálatos etikai monoteizmusnak, az erkölcsöt sugárzó Egyistenhitnek s az általános emberszeretnek, amelynek áldás s üdvözítő voltát egész valójára szerint csak ma érezhetjük át. Ezekhez kapcsolódik történeti egyéniségünk. Elődeink soha nem adták fel ezt a történeti egyéniséget. Ne legyünk tehát mi hálátlan s diestelen örökösök, akik szentségtörő közel szétrombolják a reánk szállt nagszerű örökséget. A végveszély idején mindig jött a felettünk viharzó Isten irtalmu s nem maradhat el most sem. Igen, idealisták, optimisták legyünk, miként elődeink — ez a mi lényegünk — ez a mi meentsvárunk.

HÁZTARTÁS

Ponty rostonsülvé.

A megtisztított pontyot kétoldalt 10—12 helyen bevágjuk, vígyázva, hogy a csontokat el ne vágjuk. A vágásokat besózzuk és paprikázzuk. A rostélyt beleállítjuk a tepsiébe és hosszába ráállítjuk a halat. Szép ropogósra sütjük. Sült krumplival tálaljuk.

A halak tisztítása.

A pontyot úgy tisztítjuk meg pikkelyeitől, hogy balkézbe véve a hal farkát, jobb kezünkkel a kést le s föllogatjuk, így szépen és könnyen megtisztítható. Süllő és más apró-halak pikkelyeit reszelővel reszeljük le. A halat mindig hideg vízbe tesszük főzni, fedő nélkül, mert a hal a gőzben szétesik.

Hamis hal.

A tyúk vagy pulykamell húsát megdaráljuk. Mindentéle zöldséget sós vízben megfőzünk, 2 zsemlyét vízbe áztatunk és nagyon kiesavartjuk, a megfőtt zöldséggel és a hússal újra átdaráljuk, 1 tojással, kevés zsírral, sóval és töröttborssal gombócotok formálunk belőle. Forró vízbe tesszük, de csak annyi vízbe, hogy az ellepje a gombócotokat, 20 percig főzzük. Mikor megfőtt, tálra tesszük, 10 deka törött-diót szórunk rá, 3—4 kockacukrot tesszünk bele, rátöltjük a húsbanfőtt levét. Másnap tálaljuk.

Az egyedüli orthodox baromfiüzlet

B u d á p.

Állandóan itteni vágyásu baromfi raktáron

Díjtalan házhozszállítás telefonrendelésre is

Friedmann D. Margit-körút. 7. szám.

Telefon: 15-18-97

Házi tészta.

4 kiló liszt, 12 deka zsír, 12 deka cukor, ½ citrombőja, 3 szem törött szegfűszeg és kevés fahéj. Mindezt jól összegegyűjük, annyi vizet adunk hozzá, hogy gyöngye tészta legyen, 2—3 kanál rumot is adunk hozzá, 2 részre osztjuk. Egyik részét a tepsiében széjjelnyomkodjuk, izzel megkenjük, a másik részből rácsot formálunk a tefelejére. A rácsot tojással megkenjük és úgy sütjük. Minél tovább áll, annál jobb.

Hasznos tudnivalók:

Vízfoltokat a ecetsólt áztatokból, úgy távolíthatunk el, hogy a foltokra nedves sőt tesszünk, egy ideig rajtahagyjuk azután posztóval felszárítjuk és tiszta parafinnal megdörzsöljük.

Olajfestmény tisztítása. A festményt kivesszük a keretből és tiszta törülköző kendőt tesszünk rá, melyet 10—14 napig folytonosan nedvesen tartunk, míg minden szennyelet magába nem húz, azután a képet olyan lenolajjal kenjük be, amely sokáig állott a napon. LEA

SPECTATOR NOTESZÁBÓL

Dr. Mandel Sándor

Ez a név már régen fel van jegyezve a noteszombá. (Az értékeket nagyon is számon tartom.) De az OMIKE nagyszabású hazafias ünnepe után, amelyen a név viselője esodálatos ékesszólásával úgy és oda ragadta magával hallgatósága fantáziáját és szívét, ahogyan éppen akarta és ahová a saját lelkesedésének szárnyai őt magát vitték, — ezután az ünnep után a neve mellé feljegyztem még a következőt.

Az ünnepélyről lejövet két idősebb ember beszélget.

— No, mit szólsz a dr. Mandel beszédéhez? Valami gyönyörű volt!

— Az. Felséges.

— És ez az ember a vidéké. Pedig Pestnek is eikéne egy ilyen.

— Bizony nem ártana. De tudod, azért úgy gondolom, nem baj, hogy a vidéké. Legalább a pestiek is megirigyelhetik valamiért a vidéket.

Hogy is volt az
Eviánban

Az egyik magyar napilap cikksoroztatban foglalokzik a kívándorlási lehetőségekkel. Az utolsó cikkben szová teszi az író, hogy az eviani konferencia tartama alatt és utána a résztvevő államok képviselőivel folytatott megbeszélései alapján ő „közölte az illetékes tényezőkkel”, hogy a szervezett kívándorlás csak a kívándorlási és befogadási országok kormányainak közös jóakarásával és támogatásával válhatik lehetségessé.

Jé, milyen különös! Itthon mindenki azt hitte, hogy ott Eviánban a magyar „illetékes” tényező volt az, aki egyebet sem tett, mint egész nap megbeszéléseken fogadta a résztvevő államok képviselőit, információkat kapott és adott és most kitűnik, hogy ami „eredményt” nekünk itthon nagy

garial feltaláltak, azt is egy kitűnő újságíró szerezte meg és adta tovább „az illetékes” tényezőnek. Most már sejdítem, mit is akart mondani az a csipős nyelvű ifjú, aki az „illetékes”-

nek beszámoló előadásáról jövet azt mondta a barátjának:

— Te, egy önszatíranak szánt operett témája zsong bennem. Címe is van már: „Az eviani kibé”.

Ipolyság... Hont vármegye...

Írta: GÁLOSI SÓMA

Dr. Stein Artur barátom-uramnak „Ipolyság a felekezeti politikában” c. lapunk legutóbbi számában közöltetett igen tárgyilagosan megírt és érdekes adattárt tartalmazó cikke csak megerősített szándékomban, hogy a váratlanul világnevezetességgé vált kedves „Sóóg”-ról, állami tisztviselői szolgálatom egyik tízéves állomáshegyéről, én is írjak. Annál szívesebben teszem, mert az ismerttetett és felekezeti politikai mozgalmainkban igen szomorú fejezetet képező sátorlajaujhelyi rabbiválasztási visszhangoknak, bold. emlékü Dr. Schlesinger Sámuel elgáncsolásának, közvetlen tanuja voltam.

1909 derekán utaztam először oda, a városkát nagy ívben kerülő vonat ablakából kémelve van-e legalább valami hegység azon az új tájon, hova az állam küldött. Megnyugtató tájképet szemlélhettem és azután beljebb kerülve is csak kellemes benyomást nyertem a nyugalmas életet ígérő tisztviselővárosról. Vármegyei, törvényszéki, pénzügyigazgatósági székhely, járásbíróság, főszolgabírói, adóhivatali, osztálymérnöki és még néhány hivatal, polgári iskola, később főgimnázium képezte e nagyközség jelentőségét, melyet fekvésénél fogva ért el, holott a vármegye területén volt Korpona r. t. város és Selmeczbánya törvényhatósági joggal felruházott kir. bányaváros is.

Mikor a négyzögletes főteret körüljártam, feltűnt egy frissen kiragasztott plakátszalag, minők választások idején lepik el a falakat. „Éljen L.— A.— az izraelita leányegylet főtítkára!” — volt a szöveg, mely arra a megállapításra juttatott: ejnye, de liberális helyre kerültem, hol ilyen plakátokat is ki lehet ragasztani, még a megyeház hirdetőtábláján is. Csak sokkal később tudtam meg, hogy a dolog a főtítkárjelölt barátainak tréfája volt, kik a Neu-

mann-nyomdában 4—5 darabot nyomattak belőle, hogy kiérdemljék a beígért pezsgőt, melyet az egyedüli jelölt megválasztása esetére ígért. Meg is itták a Lengyel-szálloda éttermében, melynek ormára most ama nevezetes októberi napon elsőnek tűzték ki a magyar zászlót!

Ipolyság liberálistusában, keresztény közönsége magatartása szempontjából sem esalatkoztam. Intelligens zsidósága, melynek sorában legalább tizenöt köztisztviselő, nyolc ügyvéd, három orvos, birtokosok, kereskedők, foglaltak helyet, az igazi magyar zsidóság jellegzetes osztályát képviselte. Maga Vermes József tipikus urambátyám alak, kit mokányaságában legfeljebb Klein Pista lókereskedő mult felül pörge bajuszával, zöld vadászkalapban, más-lira kötött nyakkendőjével, főleg azonban zamatos kiszólásaival, melyeket a társadalom minden rétegében éveken át idéztek. Névnepozás, pincézés, ferbli és hasonló nemzeti erények sem voltak köztük idegen fogalmak és valamit németül legfeljebb az öregek értettek, de az asszonyok között még azok is ritkán. Zsidó iskolásfiút hallottam először ékes palésággal szólni kisöcéséhez: *ne lépj sóóriba, mert megver anyóóónk*. Zsidó úrnő szólt előttem eselédjének, hogy hozzon *ectet*, meg egy kis *meszetet* is.

A zsidó felekezeti élet különös módon fejlődött ki. Konzervatív, vallási törvényeit megtartó volt a megye zsidósága, mely akkortájban 300 családot tett ki. De ezek is két pártárnyalathoz tartoztak. Ipolyság Hontvármegye főrabbi-jának székhelye volt, a kongresszus után nem esatlakozott sem a neológ, sem az orthodox irányzathoz és statusquo ante alapon maradt. Csak jóval később történt, hogy amint mondják, esaládtagok

26 éve fennálló

BODNÁR

cén RÁDÍÓ típusokat díjtalanul bemutatja az összes Részlet Csere
Vilmos császár-ut 60 Árjegyzék ingyen

differenciájából külön orthodox hitközség eszméje merült fel. Hamar akadt egy minjorra való híve, éveken át magánlakásban imádkoztak, külön metszöt, alkalmazottakat fogadtak, majd templomot építettek.

Vallásosság szempontjából alig volt különbség a két párt között, sőt a statusquok között még több vallástudományokban jártas hívó akadt. Közös maradt az iskola és még odatelepedésem idejében a temető is. Az utána következő években alakult orthodox chevra és szereztek külön temetőt, miben statusquoéket hibáztattam, kik minden tisztséget maguknak tartottak meg és nem voltak kellő megértéssel a másik oldalon is feltörő ambíciókkal szemben.

Sok különös dolog származott ebből a kétféle hitközségi állapottól. A fiók hitközségek Vámosmikola, Korpona, Bát, tagjai tetszésük szerint tartoztak egyik, vagy másik anyahitközséghez, fizettek adójárulékat, viszont ők a maguk portáján közös templomot tartottak fenn. Például Vámosmikolán egy templomba fértek meg a télen-nyáron az Ipolyban rituális fürdőt vevő, valóságos aszkéta életet élő, nagy jámborságú Jungreis rabbi, az ottani diplomás urakkal, kik valamivel kevesebb lelkielkkel is beérték. A fiók hitközségeket időnként az ipolysági statusquo és orthodox rabbi felváltva látogatták szombaton át és ilyenkor hitszónoklatokat tartottak ott. A metszők felváltva mindkét rabbi elé járultak megbízhatóságuk vizsgálatára.

Jól volt gondoskodva az ottani zsidóság vallási vezetéséről. Első papjuk a nagynevű rabbi Selomo Szerdahely volt (Dr. Dénes Lajos ny. m. kir. tankerületi "őigazgató nagyatya) utóda Groszmann Gyula főrabbi lett 24 éves korában, ki ötvennyolc éven át volt hívei lelkipásztora. A hitszónoklásnak nem mestere, hanem művésze volt, ki, hogy e szempontból csak egy dologgal jellemezzek, — minden újévi-esti beköszöntő textusát ugyanabból a mondatból vette: *lomán jirbu jóméhem...* és az évek oly hosszú során át mindig, újat, lebilineselő tudott mondani. Nagy művét a Minehat Jehudót, a világ minden tájáról érkező, valóságos dicsímmuszokat zengő elismerések tömege fogadta. Tízévi ottlétem egyik

legszebb emlékeihez tartozik azon barátságos viszony, mellyel kitüntetett és a társaságában töltött számos tanulságos óra.

Az orthodoxok papja Rabbi Jochanan Weisz Antal volt, egy nagyon szerény, jámbor, igaz ember és jótélelő. Éppen abban az ügyben, melyet Dr. Stein Artur ismertetett és melyért őt méltatta, ismertem meg én is benne az egyenes, hajthatatlan jellemű férfiút.

Nagyon tisztelte és becsülte egymást a két pap, de egymásnak szinte szomszédságában, egy községben évtizedeken át élve, egy hitvallás szolgálatában állva: nem voltak egymással ismeretségben, soha sem érintkeztek. Csak mikor Groszmann főrabbi nagy műve megjelent, kérdezett bizalmasan, ne küldjön-e tiszteletpéldányt rabbi Jochanánnak. Persze, hogy örömmel üdvözöltem e szép gondolatát, melyet nyomban meg is valósított. Az orthodox kartárs, megleghangú köszönő levele után, maradt minden a régiben és alig hiszem, hogy később is valaha változott volna a helyzet. Csak felekezeti politikai furesaságaink jellemzésére említem meg ezt a dolgot, mely éppen nem unikum az országban. Lesz még elég hely, ahol neológ és orthodox rabbi egymással sohasem érintkeznek és orthodox sem a statusquoval.

Groszmann főrabbi hatáskörébe tartozott még a márianosztrai nő fegyintézet zsidó lelkészi teendőinek ellátása is. Negyedévenként, vagy ha valami különös eset adta elő magát, például temetés, az igazgatóság értesítési szerint, tett ottan hivatalos látogatást, ha zsidó rabnő volt. Ugyancsak lelkésze volt a helyi törvényszéki fogháznak is, de itt sokkal ritkábban akadt dolga.

(Folytatjuk.)

Német-zsidó település Buenos-Aires mellett

A Jewish Colonisation Association annakidején tervet dolgozott ki, melynek értelmében 1937 és 1938 években argentinai birtokain 340 zsidó családot akar letelepíteni. Ezekből eddig 200 család már el is foglalta a számára kiutalt földet és ha rövid idő előtt nem léptek volna bizonyos korlátozások életbe, már csaknem a teljes szám letelepülése befejeződött volna.

Ennek az elemnek letelepítése az ICA és technikai vezérkara külön figyelmének és gondoskodásának tárgya. A társaság egyik igazgatója rövid idővel ezelőtt meglátogatta a német telepelektől lakott „Baró Hirsch” telepítvényt, 20 család él itt, melyek egy-egy tagja már régebben kiutazott Argentínában és az egyik ottani ICA telepen megtanulta a mezőgazdasági munka ellátásához szükséges tudnivalókat, majd maga után utaztatta családját. Ezek az új kolonisták a közéjük ecélből kiküldött oktatók útmutatásai alapján igen gyorsan szokták meg új munkájukat és életmódjukat. Mindegyikük 75 hektárt kitevő földjén már egyenlő mennyiségben gabonát, árpát és különféle tápnövényt termelt. Négy havi tartózkodás után a rendelkezésükre bocsátott tehének révén tejeladásból már meg tudták élni. Egy részük főzéléktermeléssel foglalkozik, melynek munkálatait a Berlin melletti Gross-Ganglow helységben levő telepen tanulták meg.

A kolonisták igen elégedettek és jó egészségnak örvendenek.

— A dunaföldvári izr. hitközség hálaadó istentiszteletet tartott a Felvidék egységének visszatérése alkalmából. A nagyszámban megjelentek elénekelték a Hitvallást, majd König Jakab hitk. elnök mély érzéssel telítet beszédben méltatta az eseményeket. A hódolat szavával emlékezett meg a Kormányzó Úr bölcs, elhivatott vezérléséről és mindazok érdemeit méltatta, kik részesei voltak a trianoni igazságtalanságok részbeni jóvátételének. Weinberger Salamon kántor a 35. zsoltárt recitálta el majd a nyitott frigszekrény előtt könyörgött a Haza és vezérlőinek üdvéért. A szép innepély a Himnusz eléneklésével végződött.

Chanukára
egy szép zsidó könyvet

GONDOS SÁNDOR

modern zsidó könyvüzletéből

BUDAPEST, VI. ANDRÁSSY-UT 53

TELEFON: 117—122.

Akiket a Felvidék zsidósága adott

Több mint 300 név sorakozik itt föl. Irók, tudósok, művészek, közéleti férfiak nevei. Mind-mind a felvidék zsidóságának sorából kerültek ki. (Felvidék alatt a régi Nagymagyarország beosztását vetjük tekintetbe, tehát az Északnyugati- és Északkeleti felföldet.) Mind itt születtek és munkásságukkal nemcsak maguknak vívtak ki ismert nevet, hanem dicsőséget szereztek a zsidóságnak, a magyarságnak, bár van közöttük nem egy, aki később megtagadta ősei hitét. Soknak a híre nem állt meg az ország határainál, hanem messze idegenben is öregbítette Magyarország dicsőségét.

I. Irók, hírlapírók.

Arányi Lipót (Miskolc) újságíró, *Arányi* Miksa (Trenésén) író és újságíró, *Bacher* Simon (Liptószentmiklós) héber költő, *Baráth* Ármin (Illava) író és szerkesztő, *Biró* Lajos (Heves) író, *Bettelheim* Samu (Pozsony) hírlapíró, *Bisztritz* Meir (Vágbeszterce) újhéber költő, *Bolgár* Mózes (Csoma) író és ügyvéd, héber és magyar nyelven írt lapot is szerkesztett, *Bródy* Lajos (Miskolc) szerkesztő, *Bródy* László (Sátoraljaújhely) költő, *Bródy* Sándor (Eger) író, *Bródy* Zsigmond (Miskolc) szerkesztő, *Csermely* Gyula (Dunaszerdahely) író, *Csillag* Mór (Kőcs) író és tanár, *Dick* Bódog (Miskolc) újságíró, *Dux* Adolf (Pozsony) író, műfordító, *Egri* Viktor (Nagyszombat), *Engel* Alexander (Túrócszentpál) német író, *Erényi* Nándor (Sátoraljaújhely) hírlapíró, *Fehér* Dezső (Disznósd) író és hírlapíró, *Fényes* Soma író, (Tállya), *Fischer* Sámuel (Zádorfalva), héber költő, *Fodor* Nándor (Beregszász) újságíró, *Gaál* Andor (Balassagyarmat) író, *Gervay* Andor (Máramarossziget) író, *Gáspár* Bernát (Tiszalök) műfordító, *Grün* Oszkár (Vágújhely) a zürichi Jüdische Pressecentrale napilap alapítója, *Guthi* Soma (Tállya) író, *Haméiri* Avigdor (Ódavidháza) héber író, *Hevesi* Lajos (Heves) magyar és német író, *Juhász* Árpád (Szepsin) író *Katscher* Berta (Trenésén) német írónő, *Keszler* József (Pásztó) kritikus, *Kilényi* János (Miskolc) műfordító, *Kiss* József (Mezőcsát) költő, *Klein* Jakab (Nagy Mihály) zsidó író és matematikus, *Klein* Jülüs (Miskolc) német író és irodalomtörténítő, *Köbor* Tamás (Pozsony), író és szerkesztő *Komlós* Aladár (Alsó-stregova) költő és irodalomtanár, *Kormos* Alfréd (Sátoraljaújhely) szerkesztő, *Léderer* Lajos (Lőcse) Rothermere lord titkára, *Lengyel* Géza (Heves) író, *Liptái* Imre (Miskolc) író, *Mandl* Moritz (Pozsony) rémetnyelvű színműíró, *Miskolezi* Henrik (Miskolc) író, *Neubauer* Pál (Vágújhely) író, *Ormódy* Bertalan (Miskolc) író, *Ormódy* Vilmos (Miskolc) közgazdasági író, *Pásztor*

Árpád (Ungvár) író, *Patai* József (Gyöngyös) író *Peterdi* Andor (Soponya) író, *Radó* Vilmos (Eger) ifjúsági író, *Reich* Emil (Eperjes) angol tudományos író, *Reichard* Piroska (Beregszász) költőnő, *Reményi* Antal (Miskolc) magyar és német író, *Salamon* Ödön (Érsekújvár) író, *Schlesinger* Zsigmond (Vágújhely), német író, *Schwarz* Vilmos (Sátoraljaújhely) újságíró és szabadsághős, *Kossuth* bizalmasa, *Sebők* Zsigmond (Párkány) író, *Soltész* Adolf (Gyöngyös) hírlapíró, *Sonnenfeld* Zsigmond (Vágújhely) német író, *Spielberger* Leó (Kassa) író és jiddis fordító, *Sturm* Albert (Liptószentmiklós) német újságíró, *Szabó* Imre (Érsekújvár) író és hírlapíró, *Szántó* György (Vágújhely) író, *Szederkényi* Anna (Mezőnyarád) író, *Szenes* Erzs (Nagy Mihály) író, *Tonelli* Sándor (Nógrádverőce) szociológiai író, *Turóczi-Trószter* József (Moskóc) irodalomtörténítő, *Ujvári* Péter (Toleas) író és szerkesztő, *Vadász* Ede (Miskolc) hírlapíró, *Várnai* Dániel (Miskolc) szocialista író és politikus, *Varsányi* Gyula (Nógrádvarsány) író, *Vasfi* Móric (Galgóc) orvos és író, a 48-as forradalom újságírója, *Vér* Andor (Sátoraljaújhely) író és újságíró, *Vidor* Marcell (Ungvár) költő.

II. Tudósok.

Altai Rezső (Kassa) tanár, nyelvész, szakíró, *Bettelheim* Felix (Galgóc) orvos, a Panama esatorna és vasút orvos-főnöke, *Bettelheim* John

(Pozsony), orvos, misszionárius, a biblia japán fordítója, *Bettelheim* Károly (Pozsony) bécsi egyetemi tanár, *Bettelheim* Sámuel orvos és szabadsághős, *Baron* Jónás (Gyöngyös) orvostanár, a Zsidó kórház híres sebészfőorvosa, *Detre* László (Nagysurány) orvostanár, bakteriológus, *Deutsch* Henrik (Bán) pedagógus, az Izr. Tanítóképző igazgatója, *Diner* Dénes József (Liptószentmiklós) művészettörténész, *Donáth* Benjámin (Érsekújvár) világhírű nyelvész, aki 15 nyelven beszélt és írt, *Farkas* Ignác (Edelény) urológus, *Feldmann* Sándor (Galánta) ideggyógyász, pszichoanalitikus, *Ferencai* Sándor (Miskolc) ideggyógyász, *Fisch* Géza (Rózahegy) szemészfőorvos, *Fraknoi* Vilmos (Úrmény) püspök, történettudós, *Frey* Ernő (Végszerdahely) ideggyógyász, egyetemi magántanár, *Füredi* Ignác (Ladmóc) nyelvutódos, pedagógus, *Gábel* Jakab pedagógiai író, *Gábor* Gyula (Balassagyarmat) jogtudós, a Pesti Izr. Hitközség néhai főtákarja, *Gábor* Ignác (Abaúj-komlós) pedagógus, *Gáspár* Bernát (Tiszalök) műfordító, lefordította az Ember Tragédiáját angolra, *Géber* Ede (Körmend) börgyógyász, az első zsidó egyetemi tanár és rektor, *Gonda* Henrik, (Ugar) gyorsíró, sajtófőnök, *Grossmann* Lipót (Szucsán) a Szent János kórház szemészfőorvosa, *Grünberger* Lipót (Vágújhely) gyógypedagógus, az Izr. Siketnémák Int.-nek igazgatója, *Grünwald* Lipót (Máramarossziget) a zsidó történet kutatója, *Hajnal* Dávid (Ungvár) irodalomtörténet tudós, *Hatsek* Ignác (Vágújhely) a magyar térképészet megalapítója, *Heilprin* Angelo (Sátoraljaújhely) amerikai egyetemi tanár és geológiai kutató, műveit angol nyelven írta, *Hexner* Béla (Liptószentmiklós) vegyész, *Hirschler* Ignác (Pozsony) szemész, egyetemi tanár, *Horn* Antal (Vágújhely) résztvevő a szabadságharcban, majd Párisban és Pétervárott működött mint szakíró és szerkesztő, *Joachim* Vilmos (Pozsony) balneológus, szakíró, *Kaczander* Gyula (Miskolc) orvostanár az olasz egyetemen (Camerino) *Kaniszi* Dezső (Pozsony) gyógypedagógus, az Izr. Siketnémák Országos Egyesületének igazgatója, *Kassavitz* Miksa (Pozsony) a gyermekgyógyászat tanára a bécsi egyetemen, *Kereszturi* Alajos (Bodrogkeresztúr) történettudós, műveit latinul írta, *Klug* Emil (Vágszered) jogtudományi író, *Kriszthaber* Mór (Feketehegy) gégeész, párisi egyetemi tanár, *Lichtenthal* Mór (Pozsony) orvos, működött azonban a nyelvészeti, geográfiai, esztétikai tudomány ágakban is, sőt mint zeneszerző és zenéi szakíró is, *Loery* Mór (Bazin) a párisi obszervatórium igazgatója, *Lőri* Ede (Pozsony) a gégeész uttörője Magyarországon, *Mahler* Ede (Cziffer) asszirológus egyetemi tanár, *Mandl* Bernát (Szenice) történettudós, *Mandelli* Dávid (Pozsony) nyelvész, *Mangold* Henrik (Vágújhely) balneológus, *Márkus* Mózes (Pozsony) mint nagy tudós külön engedéllyel 1766-ban Németországban az első zsidó doktor fogadalmat tette, *Neumann*

BUDAPESTI AUT. ORTH. IZR.
HITKÖZSÉG

Fontos figyelmeztetés!

Figyelmeztetjük

híveinket, hogy a **SKREK R T.** budapesti VII., Dob-utca 27. sz. alatti füstölthűs áruháza a rituális végzés ezidőszertinti szünetelése miatt **üzemelt beszűntette.** A VII., Dob-utca 27. sz. alatti főzlet és egyéb főközleleti helyén most működő „**SKREK R T**” CÉG **TRÉFO ÁRUT GYÁRT** s így összes gyártmányai, u. m.: füstölthűs, szalámi, virsli, kolbásztelék, konzervek és egyéb termékek kimondottan **n'vélő és tréfo és annak élvezé-e vallástörvényi szempontból szigorúan tilos!**

A bpesti. aut. orth. izr. hitközség
rabbisága és előjárósága.

Henrik (Héthárs) bécsi egyetemi tanár, a világ leghíresebb fülésze, *Ónodi Adolf* (Miskolc) az első gégeszeti tanszék tanára a budapesti egyetemen *Pikler I. Gyula* (Munkács) nemzetgazdász, *Pollák Illés* (Szombathely) jogtudós, *Popper József* (Miskolc) főorvos, kórház-igazgató, *Réthy Lajos* (Abaujszina) bécsi gégesztanár, *Révai Lajos* (Eperjes) jogtudományi író, *Richter Hugó* (Kőszeg) ideggyógyász, a zsidó kórház főorvosa, *Rosenák Miksa* (Pozsonynádassd) sebészfőorvos, az orthodox zsidókórház igazgatója, *Schenk Lipót* (Úrmény) fiziológus, bécsi egyetemi tanár, *Schichtanecz Armin* (Nagyvöröszi) pedagógus, polg. iskolai igazgató, *Schiller Zsigmond* (Ogyalla) botanikus, *Schlesinger Lajos* (Nagyszombat) budapesti, majd külföldi egyetemi tanár, világhírű matematikus, *Schwarz Ignác* (Nyitra) bibliografus, *Schwarz Ede* orvos, a Navarra expedíció orvosa volt és megírta németül az expedíció történetét, *Spitzer Leó* (Pozsony) nyelvész a bonni, majd marburgi egyetem tanára, *Stark Lipót* (Trencsén) mérnök, a fővárosi Elektromos Művek

igazgatója, *Steier Lajos* (Liptószentmiklós) történetíró, *Stein Fülöp* orvos a magyarországi Good Templar Rend alapítója, *Stejn Lajos* (Erdőbénye) filozófus és szociológus, *Steinbach Gusztáv* (Pozsony) jogtudományi író, *Stiller Bertalan* (Miskolc) orvostanár, a Zsidó Kórház igazgatója, *Stiller Mór* (Miskolc) jogtudományi író, *Stricker Salamon* (Vágújhely) orvostanár az osztrák egyetemeken, majd a bécsi Patológiai Intézet igazgatója, *Szondy Lipót* (Nyitra) orvos, az állami gyógy-pedagógiai laboratórium vezetője, *Tarnai János* (Gyöngyös) kuriai tanácselnök, jogtudományi író, *Teller Miksa* (Ersekújvár) jogtudományi szakíró, *Turóczi-Trostler József* (Moskóc) bölcselet és irodalomtudós, *Vámbéri Armin* (Dunaszerdahely) orientalista, *Waldapfel János* (Nagyzáplát) pedagógus, a gyakorlati tanárképzés vezetője, *Weiser István* (Liptószentmiklós) kémikus, az állatorvosi főiskola tanára, *Weisz Soma* (Beszterce) az élettan tanára a bostoni egyetemen. (Legközelebb felvidéki zsidó származású művészek).

küldi számára is a bevándorlási engedélyt és hajójegyet, Szomorú hírt kapott helyette: alig 10 napi tartózkodás után egy Jaffa melletti faluban az arab rendőrök agyonlőtték. Ott nyugszik a tel-avivi temetőben a többi áldozat között az alig húszéves Dávid Cvi Katzburg.

Ezzel elenyészett reb Jüde kivándorlásának egyetlen reális lehetősége is. Tovább álmodozott régi vágáról, újból és újból prolongálva utazásának időpontját, bízva valami esetében, mely nem akart megisméltetni ebben a romlott korban.

Richter Arthur
(Dunaföldvár)

Öt zsidó képviselő a lengyel szejmben

A nemrég lezajlott lengyel szejm választások eredményeként az új lengyel szejmnek öt zsidó tagja lesz. Az előző szejmben négy zsidó képviselő ült.

Nagy szótöbbséggel választották meg Lembergben Dr. Emil Sonnenstein cionista jelöltet. Krakkóban az ugyanezak élonista Iknacy Schwartzbartot, Lodzben az Aguda jelöltje, Leib Minzberg győzött, míg Varsó zsidó képviselői a cionista Simen Seidemann és az agudista Jakob Trokenheim lettek. Varsóban még három zsidó képviselőjelölt lépett fel, de ezek kisebbségben maradtak.

Az 1919. évben összeült első lengyel szejmnek 13 zsidó tagja volt, az 1922. évének 35, az 1928. évének 11, míg 1935-ben ez a szám 4-re esökkent. A zsidó képviselők számának állandó esökkenése a választókerületek új beosztásában felel meg a városi kerületekhez nagy vidéki körzeteket kapcsoltak bele, ahol a zsidó lakosság száma lényegesen kisebb. Az új lengyel szejmnek 208 tagja van, a zsidóság országos arányszáma szerint tehát 21 zsidó képviselőnek kellene padjaiban helyet foglalnia.

— Kultúrest az V. ker. Templomkörzetben. Szépen sikerült évadnyitó kultúrestet tartott nov. 17-én az V. ker. Templomkörzet kulturbizottsága és ifj. csoportja a körzet Hollán-nceni kultúrtermében. Az előző megnyitótól Sós Endre tartott „A zsidóság világhelyzete 1938-ban” címmel igen érdekes előadást. Bánfi Edit, Végvári és Patai Edit verseit szavalta hatásosan. Hajdu Imre az Operaház tagja énekelt.

Reb Jüde Katzburg halálára

Közismert alakja volt a pesti ortodoxianak reb Jüde Katzburg. A közelmúltban távozott az élők sorából. Egész lénye Erec Jiszráelért való rajongásban olvadt fel. Ha mindennapi tanulásában az áldozatokhoz, vagy a jeruzsálemi zarándokláshoz ért, hangja elcsuklott, könnyes szemmel, zokogva tanulta tovább a traktátust.

Egyszer adatott meg számára a Szentföld megtekintése: a háború előtti években. Azóta annak élt, hogy ismét kimehessen és megletepedhessen ott. „E Tóg, noch Pé-szach auf Svüesz, auf Jomim naj-roim, e Tóg noch Szükesz, for ach”. Ezek voltak visszatérő búcsúszavai, ha elköszönt valakitől.

Már kora gyermekkorában is benne élt a Szentföld utáni vágy. Feivel Planthnak z. e. l., a híres nagysurányi gáonnak volt tanítványa. Állandó beszédtémája az áldozatok, a Szentély. Kohanita származását kihangsúlyozva hangoztatta: én kajhén vagyok, te tome — tisztátalan — vagy. Hozzám ne éj! Hogy menjek akkor be a Szentélybe az áldozatot bemutatni?! Vele egykorú unokatestvérével, Juda Halévy-vel tanult. Vele sem tett kivételt. Ő is megkapta a válogatott tóme jelzőket. Csatakos ősi nap volt éppen. Egyik este, amidőn elhagyni készültek a tanházat,

Juda Halévy hangos jajgatással összerogy az ajtóban. Vér nem válik vízzé, legelőszér Juda Hakajhén ugrik segítségére. A lábam, a lábam, jajgatja a lévi. Nem tudok ráállni, nem tudok hazamenni. Nem sokat gondolkodik, hátára kapja a kajhén a lévit és már viszi is. Cupog a sár a kettős teher alatt. Bele is izzad a kajhén, de most semmivel sem törődik. Élérne a szállásra. Óvatosan körülnéz, hogyan is tegye le betegét, nehogy fájdalmat okozzon. A lévi nem várja meg, míg leteszik, hanem egy hirtelen mozdulattal ruganyosan ugrik le és nagy diadalkiáltással gúnyosan kérdi a rászédett kajhént: Na Jüde, tome vagyok?

A Szentföld iránti vágyódása egész életén végigvonult. Egyik fia 1921-ben kivándorolt Palesztinába. Türelmetlenül leste-várta, mikor

Síremlékek a legolcsóbb árban LŐWYNÉI BUDÁN

II. Fő-u. 79. Tel.: 15-15-81.
Fióközet és telep III. Bécsi-út.
A trolleybus indulási állomásától 2 percnvire.

HIREK

NAPTÁR

1938 november 25, péntek — kislév 2 (szombat bejöv.: 4.02) — nov. 26, szombat — kislév 3 (hetiszakasz: Toldész, haftóra: Masze dvar Hasém, szombat kimen.: 4.47) — nov. 27, vasárnap — kislév 4 — nov. 28, hétfő — kislév 5, — nov. 29, kedd — kislév 6 — nov. 30, szerda — kislév 7 — december 1, csütörtök — kislév 8 — dec. 2, péntek — kislév 9 (szombat bejöv.: 3.58) — dec. 3, szombat — kislév 10 (hetiszakasz: Vajécé, haftóra: Vájivraeh Jáákov, szombat kimen.: 4.43) — dec. 4, vasárnap — kislév 11 — dec. 5, hétfő — kislév 12 — dec. 6, kedd — kislév 13 — dec. 7, szerda — kislév 14 — dec. 8, csütörtök — kislév 15 — dec. 9, péntek — kislév 16 (szombat bejöv.: 3.56).

— **Felkérjük mélyen tisztelt olvasóinkat, hogy esedékes előfizetési díjaikat kiadóhivatalunk címére (VII., Erzsébet-körút 18. fszt. 1.) juttatni sziveskedjenek.**

— **Házasság.** November 13-án az újlaki Edelstein templomban, Dr. Edelstein Miksa tanár házasságot kötött Ádám Boriskával, Ádám Sándor pesti nyomdatulajdonos leányával, 15 nappal azután, hogy a Pázmány-egyetemen doktorrá avatták. A templom zsúfolásig megtelt budai hívekkel, akik ez alkalommal is tanúságot tettek arról, hogy szent áhitattal ragadnak meg minden alkalmat, mely megdicsőült nagy papjuknak, a völgegy apjának felejtethetetlen emlékét felidéz. Ennek a gondolatnak adott megható szavakban kifejezést az eskető rabbi, Vidor Pál dr. is, akinek szónoklata után Beneschofszky Imre dr. főrabbi is megáldotta a boldogságtól sugárzó ifjú párt. Az imarészt Bililiter, az újlaki templom főkántora látta el a templom énekkarának kíséretével. Lapunk is szeretettel kíséri a szép frigyét és sok szerencsét kíván a fiatal párnak. (i.—r.)

— **A Kispesti Izraelita Jótékony Nőegylet** november 9-én tartotta meg nagyszabású teadélutánját. A

hosszú asztalok mellett elhelyezkedett vendégek lelkesedéssel hallgatták Dr. Földényi Ferenc titkár beszédét a Felvidék visszaesetolásáról. A fényesen sikerült teadélután jóvedelmét a Nőegylet özv. Haász Miksáné elnökszöny kezdeményezésére a „Magyar a magyarért” akciói céljára fizette be.

— **Özv. dr. Diósi Sámuelné halála.** Súlyos csapás érte Diósi Jenőt a Budai Izr. Hitközség kitűnő főtítkárárt. Édesanyja dr. Diósi Sámuelné, a néhai nagynevű dévai főrabbi özvegye 75 éves korában elhunyt. November 21-én, hétfőn temették el Déván mély részvét mellett, előkelő és nagy gyászoló közönség jelenlétében. Halálát hét gyermeke, öt leánya és két fia, Diósi Jenő, a Budai Izr. Hitközség főtítkára és Dr. Diósi Phoebus orvos gyászolja. Diósi Jenőt mély gyászában sokan keresték fel igaz részvétükkel.

— **A kecskeméti izr. hitközségben** működő 883. sz. Kada Elek eserkészecsapat gyönyörű eserkészfelavató ünnepélyt rendezett november 20-án a hitközség zsúfolásig megtöltött s ez alkalomra nemzetiszínű zászlókkal, eserkészjelvényekkel gazdagon díszített kultúrtermében. Az ünnepélyt Dr. Holecz Zsigmond hitk. alelnök, a szervező bizottság elnöke vezette be nagyhafású lelkes beszédben, majd Székely Jenő parancsnok lendületes szavakban fejtegette a eserkészkötelességeket s azok lelkiismeretes teljesítésére buzdítván az ifjakat, felavatta az új eserkészeket, kik azután örömtől és büszkeségtől kipirult arccal letették az ünnepélyes fogadalmat. Azután Dr. Borsodi József főrabbi, majd Dr. Takács Pál budai rabbikiküldött eserkésztszít főlemelő szavakban szóltak a felavatott eserkészekhez, kik elé a valláshűséget és a hazaszeretetet állították legelső kötelességként. A megható felavatási ünnep után a eserkészek táborfüzet adtak elő, melynek keretében Dr. Takács Pál rendkívül lebilineselő, szellemes, közvetlen előadásban a eserkészélet gyönyöreiről beszélt, a eserkészifjak pedig, a közönség nagy tetszése mellett, apró tréfákat adtak elő ügyesen, rutinosan. A sokáig emlékezetes ünnepély a Hiszekegy-el kezdődött s

hazafias dalok eléneklésével végződött. A legnagyobb elismerés illeti Székely Jenő parancsnokot, ki ritka lelkesedéssel és buzgóssággal fáradozik a eserkészlet érdekében. (V. Gy.)

— **Weisz Margit** zongoraestje. A Zsidó Élet nem szokott hangversenyekről beszámolni, de Weisz Margittal kivételt teszünk. Ma erősen számon kell tartanunk minden igaz tehetséget, ha az közülünk való. Weisz Margit művészetéről nem mi írunk első kritikát s így elégedjünk meg annak megemléztetésével, hogy ezidei bérletsorozatát a napokban kezdette el a Zeneakadémia nagytermében tartott hangversenyével. Művészete maradandó emlékekkel gyarapította, sajnos, még mindig nem elég nagyszámú hallgatóit. Pedig, ha valakinek a hangversenyére el kell a zsidóknak járniok, úgy Weisz Margitára okvetlenül. Műsorán Händel, Bach, Mozart, Beethoven és Liszt művek szerepeltek, no meg egy se reg ráadás. (déb.)

— **Feleki Sándor dr. felolvasása a Petőfi Társaságban.** A Petőfi Társaság november 13-án tartott ülésén dr. Feleki Sándor, a kiváló író, lapunk illusztris muqkatársa, a Társaság rendes tagja néhány versét olvasta fel. Különösen nagy hatást váltottak ki a Felvidékről írott versei, melyeknek elhangzása után percekig ünnepelték Feleki Sándor dr-t. Nagy sikert aratott még dr. Szécsi Ferenc humoros karcolatával.

— **A Budai Izr. Hitközség „Kultúr és Társadalmi Szakosztálya”** november 27-én vasárnap este 6 órai kezdettel, a hitközség dísztermében (III. Zsigmond-utca 49.) előadóstet rendez, melyen dr. Patai József, „Eötvös József báró és a zsidó emancipáció” címmel tart előadást. Közreműködnek még Molnár Anikó hegedűművész és Kormos László operanékes. Zongorán kísér: Kuti Sándor karnagy. Belépődíj nincs.

— **Szegények felruházása.** A Pesti Izr. Nőegylet ezévbén is meleg ruháneműt szándékozik juttatni a legjobban rászorult szegényeknek és ezért már most arra kéri a jószívű közönséget, hogy mindenmü meleg ruha-, fehérmü- és cipőfeleslegét bocsássa a nemes cél érdekében az egyesület rendelkezésére. (VI., Dessewffy-utca 41. telefon: 113—166.)

MEINL kávé fogalom

— **Családi öröm.** Richter Arthur tanítót, a dunaföldvári hitközség érdemes jegyzőjét nagy öröm érte, felesége szül.: Hutterer Boriska egészséges fiúgyermeknek adott életet. Szerkesztőségünk szeretettel üdvözlöi Richtert Arthurt, aki lapunk kitűnő munkatársa.

— **Halálozás.** Freiwirth Mór, volt szállodatulajdonos, a besztercebányai chevra kadisa alelnöke, életének 72. évében, tüdőgyulladás következtében elhunyt. A Megboldogult, akit a meleg barátság szála fűztek dr. Schönfeld Áron besztercebányai főrabbihoz, általános szeretetnek örvendő tagja volt Besztercebánya társadalmának. Az elhunytban, Freiwirth Jenő, a Kelti Kávéház tulajdonosa édesapját gyászolja.

— **Kultürelőadás Tapoleán a „Magyar a magyarért” akció javára.** A tapoleai kultüregylet november 13-án tartotta ezidei első előadást. A Hitközség kultütermét zsüfolásig megtöltö elökelö közönség nagy érdeklődéssel hallgatta a vendéglőadó, dr. Berend Béla szigetvári főrabbi előadását, aki közel egyórás nagyszabású beszédében a zsidó erkölestanról szólt. A kiváló ifjú főrabbi ragyogó okfejtéssel mutatott rá a zsidó etika örökértékü igazságaira. Megrázó erejü hitvallása után hosszas ünneplésben volt része Dr. Halpert Salamon főrabbi mondott köszönetet az értékes előadásért, majd belekapcsolódva annak gondolatmenetébe annak a meggyőződésének adott kifejezést, hogy az igazságnak győznie kell. A nagy elismerést kiváltó beszéd után Király Margit, nagyapjának az izr. elemi iskola ny. igazgatójának „Mindent vissza” c. gyönyörü versét szavalta el nagy sikerrel. A Kultürest jövedelmét a „Magyar a magyarért” akció javára adták. — A Krajeáregylet kultüszakosztálya népes nyelvtanfolyamokat tart. A héber és német nyelv előadója Kálmán Ármin ig. tanító, míg az angol tanfolyamot felnöttek és diákok részére dr. Halpert Salamon főrabbi tartja.

— **A kecskeméti izr. nöegylet.** Dr. Fritz Miklósné elnök indítványára nagy lelkesedéssel elhatározta, hogy a kassai izr nöegyletnek a Felvidék felszabadulása örméne egy díszes zászlót küld ajándékba.

— **Herbert H. Lehmann** ismét New-York állam kormányzójá

választották. Herbert H. Lehmann-t 75.000 szótöbbséggel ismét New-York állam kormányzójá választották. A választáson mintegy 5 millió választó vett részt. Azt a körülményt, hogy Lehmann csak ilyen, aránylag kis többséget kapott, arra vezetik vissza, hogy ellenjelöltje, a republikánus Dewey államügyész részben szintén magáévá tette Rooseveltt New Deal-jét.

— **Francia nyelvoktatás** kezdöknek és haladóknak, egyénenként és csoportonként **dr. Vidor Pálnénál.** III. Zsigmond király-útja 49. Telefon: 366—664.

— **A Tulipánosláda magyar nótaestje.** A Tulipánosláda írói és zeneszerzői nov. 27-én, vasárnap este fél 9 órai kezdettel magyar nótaestet rendeznek az Ujságkiadók Otthonában (VII. Erzsébet-körút 49.). Az est jövedelmének 25%-át a „Magyar a magyarért” akció címére juttatják.

— **A Józsefvárosi Ifjúsági Csoport kultürestje.** Nagysikerü kultürestet tartott november 8-án a P. I. H. Józsefvárosi Ifjúsági Csoportja, melynek mősoran Dr. Salgó László rabbi, Gellért Kató és Kepes Márta szerepeltek. A november 15-iki előadosten dr. Gartner Pál „Az ifjúság lelkiélete” címen tartott igen értékes előadást. Felléptek még: Ádám Boriska és Lukács Pál.

— **51 halálos ítéletet mondtak ki eddig Palesztinában.** Hivatalosan közlik, hogy a katonai bírásokodás bevezetése, tehát 1937 novembere óta Palesztinában a katonai törvényssékek 51 halálos ítéletet mondtak ki, 23 személyt életfogytiglani börtönrre ítélték.

KÖNYVESHÁZ és KÖNYVKÖLCSÖNZŐ
Budapest, II. Bem József-u. 12. sz.
A budaiak legnövösabb kölcson-könyvtára megnyit
 Letró a fordító iroda. Fordításokat a világ bármely nyelvére eszközlünk. Hites tolmácsok. Fotokópia, Sokszorozás.

— **Magyar zeneszerző sikerei Párizsban.** Kozma József, a kitűnő fiatal magyar zeneszerző több Pesten is színrekerült francia film komponistája, legutóbb egy francia nemzeti film zenéjének íráára kapott megbízást. Kozma József, fia, Kozma Bernát igazgatónak, a budai hitközség lelkes tagjának.

— **Fegyverrel látják el az „Egged” sofförjeit.** Az „Egged” autbuszok összes sofförjeitrevolverrel és Mauser-fegyverrel látták el. A fegyvereket a kormány boesátotta a társaság rendelkezésére.

— **Dr. Goitein Zsolt: Történelmi monizmus** (Újpest, 1938. Szerző kiadása). Történelemböleseleti munka. Bírálja a történelmi materiálizmust, hogy végül a spirituális monizmust alkalmazza a történelmi szemléletre. Szerző szerint — a történelem átmenetet képez természet-tudomány és szellem-tudomány között és így mindkettő módszerét, elvét és törvényeit alkalmazza megfelelően a maga helyén. Érdekesen szemlélteti szerző a történelmi energia munkáját, megmaradását és szerepét. A könyv a történelmi szemlélet revizióját nyújtja mindvégig érdekes és élvezetes formában. A könyv ára: 150 pengő. — Kapható szerzőnél: Újpest, Kolozsvári-utca 65.

— **Zsidó feliratok a bécsi üzleteken.** A biztonági szolgálat államtitkára Bécs tartomány környékére elrendelte, hogy a zsidó kereskedelmi és ipari üzletek cégtábján a tulajdonos nevét, vagy az üzlet jellegét feltüntető felirat mellett ugyanennek szerepelnie kell héber nyelven is. A rendelet ellen vétöket három havi börtönnel sújtják.

— **Leégett a PICA irodaháza Haifában.** Az arab terroristák felgyújtották Haifában azt az épületet, melyben a PICA (Palestine Jewish Colonisation Association) irodái nyertek elhelyezést. A kár rendkívül nagy. Két gyanus arabot letartóztattak. Egy öt tagból álló arab banda felgyújtotta Haifa közellében Abdul Rahman Tajji, a mérsékelt arabok vezérének és a Mufti ellenségének házat, melyet kifosztott.

— **Waad Leumi részvéte Kemal Attatürk halála alkalmával.** A Waad Leumi (Palesztinai Zsidó Nemzeti Tanács) a török kormánynak táviratilag fejezte ki részvétét Kemal Attatürk elnök halála alkalmából.

A Cionista Mozgalmi Bizottság és Adminisztratív Bizottság határozata a Woodhead-jelentés ügyében

A Cionista Mozgalmi Bizottság és a Cionista Adminisztratív Bizottság Londonban tartott ülészakán a következő politikai határozatot hozta:

Az Adminisztratív Bizottság hangsúlyozza, hogy a zsidók „a jog erejénél fogva és nem a túrés alapján” vannak Palesztinában. Jogukat, hogy nemzeti otthonukat történelmi földjükön építsék fel, Anglia, az Egyesült Államok és az egész civilizált világ ünnepélyesen elismerte és ismételt megerősítette. Az elmúlt év szakadatlan terrorja nem ijeszthette el a zsidóságot építő munkájától. A zsidó nép továbbra is hajlandó az ország általános érdekében az arabokkal együtt dolgozni, azonban nem ismerhet el semmiféle kisebbségi statutumot, sem bármi néven nevezendő korlátozást hazájába való visszatérésére jogának. Az adminisztratív Bizottság helyesli a Végrehajtó Bizottságnak a Woodhead jelentéssel szemben elfoglalt álláspontját és megállapítja, hogy ez a jelentés semmi esetre sem képezheti tárgyalások alapját, akár a zsidók és arabok, akár az angol kormány és a Jewish Agency között.

Az Adminisztratív Bizottság helyesli továbbá a Végrehajtó Bizottság nyilatkozatát az angol kormány által nyilvánosságra hozott azon szándékával kapcsolatban, melyben a kormány kijelenti, hogy olyan politikát kíván folytatni, mely megfelel egyaránt az arabokkal, mint a zsidókkal szemben vállalt kötelezettségeinek és határozott kísérletet kíván tenni abban az irányban, hogy a két nép között megegyezés jöjjön létre. Emlékeztet arra, hogy az elmúlt évben a Peel-jelentés nyilvánosságra hozatala után a Jewish Agency felkérte az angol kormányt, hogy ennek megvalósítása céljából arab-zsidó konferenciát hívjon össze; ennek a kérésnek azonban nem tettek eleget. Az Adminisztratív Bizottság hangsúlyozza, hogy a cionista mozgalomnak és a Jewish Agencynek mindig az volt a politikája, hogy megegyezést keressen az arabokkal.

Mindennek ellenére nem tudja komoly aggodalmait leküzdeni azzal a tervvel szemben, mely ezekbe a tárgyalásokba Palesztina szomszéd államait is bevonja. Ezeknek az államoknak nincsenek külön jogai Palesztina tekintetében. Amennyiben tagjai a Népszövetségnek, nem lehet több joguk, mint bármely más tagállamnak vagy az Egyesült Államoknak. Az a szándék, hogy csak ezek a szomszédállamok vonassanak bele a megbeszélésekbe, nem áll összhangban az angol kormány azon nyilatkozatával, mely szerint „mindig szem előtt fogja tartani annak a mandátumnak, melyet kapott, nemzetközi jellegű és az ezzel járó kötelezettségeit.” Az Adminisztratív Bizottság azon a véleményen van, hogy a Jewish Agency csak olyan megbeszéléseken vehet részt, melyek a Balfour-deklaráció és a mandátum alapján állnak.

Az Adminisztratív Bizottság és a Mozgalmi Bizottság a Jewish Agency részére szükséges kiadások fedezésére szolgáló budget összegét a jövő évre egy millió fontban állapította meg.

Az olasz zsidóság negyed-része nem esik a zsidótörvények alá

Hivatalos jelentés szerint az olasz zsidóság mintegy 25 százaléka nem esik az olasz faji törvények hatálya alá, mert ezek valamennyien érdemeiket szereztek Olaszország és a fasisztus körül.

A Fasiszta Nagytanács legutóbb hozott határozata értelmében a következő zsidó kategóriákat nem érintik a faji törvények:

1. 406 családot, melyek feje háborúban esett el.

2. 721 család, melyek tagjai önként jelentkeztek hadiszolgálatra.

3. 1597 család, melyek feje hadikötöttségét szerzett.

4. 3 család, melyek feje a fasiszta forradalomban elesett.

5. 20 család, melyek feje ebben a forradalomban nyomorékká vált.

6. 724 család, melyek fejei már Mussolini Marcia su Romája előtt léptek be a fasiszta pártba, illetőleg 1924 második felében váltak a párt tagjaivá.

7. 51 család, melyek fejei, mint légionisták vettek részt Fiume elfoglalásában.

Két és félmilliárd márkát tesz ki a zsidó vagyon Ausztriában

A „Frankfurter Zeitung” szerint az Ausztriában levő zsidó vagyon összege, mely a Göring-féle bejelentési rendelet végrehajtása során jegyzékbe vétetett, mintegy 2½ milliárd márkára becsülhető. Az osztrák „nemárják” egész ingatlan vagyona, mintegy 400—600 millióra rüg. 60.000 zsidó üzletet ajánlottak fel árjárnak megvételre, de ezekből csak 2000 került eddig árja birtokba. A lap megemlíti, hogy legutóbb külön bank alakult, mintegy 100.000 márka értékű zsidó üzlet átvétele céljára, azonban félő, hogy ennek ellenére az üzletek „árjásításának” kérdése a megfelelő tőke hiányában megoldatlan marad. Ezzel indokolható, hogy a zsidó üzletek árja megbízottainak megbízatási idejét, mely október 1-én már lejárt volna, 1939 április 1-ig meghosszabbították.

Mindenkit érdeklő

könyv a

Lakók és bérbeadók

joga.

Írta: **BERÉNYI SÁNDOR dr.**
ügyvéd, szakíró.

Tartalmazza a **legújabb lakásrendelet teljes és hiteles szövegét** bőséges magyarázatokkal, 1000 vezérszóval betűsoros tárgymutatóval és a **magyar polgári magánjog törvényjavaslatának teljes szövegével.**

Ára 3 pengő.

Kapható a Zsidó Élet kiadóhivatalában.

Két nyilatkozat Heller professzor dolgában

A budapesti kir. ítéletábra 1938 szeptember 9-ére tűzte ki tárgyalásra azt a pert, amelyet dr. Heller Bernát professzor indított sajtó útján elkövetett rágalmazás miatt dr. Pintér Zoltán, az Országos Egyetértés szerkesztője ellen. A pör nyugvópontra jutott avval a *nyilatkozattal*, melyet dr. Pintér Zoltán, az ügy előadásának megkezdése előtt a kir. ítéletábra előtt tett...

Erről értesülve, a Zsidó Élet munkatársa felkereste Heller professzort tüzetesebb tájékoztatásért. Heller professzor ismételt sürgetésünk ellenére, ahhoz ragaszkodott, hogy előbb meg kell várni dr. Pintér Zoltán nyilatkozatának közzétételét. Dr. Pintér Zoltán ugyanis a kir. ítéletábra előtt arra kötelezte magát, hogy ezt a nyilatkozatot lapjában legközelebb közzéteszi. Ennek a szeptember 9-én vállalt kötelezettségének okt. 26-án felelt meg. Nyilatkozata ekkép szól:

„Dr. Heller Bernát tanár urat az általa közzétett nyílt levél miatt támadtam meg. Cikquemek dr. Heller Bernát urat bántó részeit *visszavonva, kérem azokat meg nem írotnak tekinteni, ezért őt megkövetem. Dr. Pintér Zoltán.*”

Ez az elégtétel *elégtétel egyuttal a Zsidó Életnek*, mert a Zsidó Életben jelent meg a Nyílt levél, amelyben Heller professzor keményen megbíráltta azt a módszert, amely az orsz. rabbiképzőnek ügyeit a vezérlő bizottságot kellően nem tájékoztatva, vitte s a tanári kar fölfogása és kívánsága ellenére elvette Heller professzor óráit.

*

A dr. Pintér Zoltán ellen intézett pert megelőzte az a per, melyet dr. Heller professzor, dr. Szabolesi Lajos, az *Egyenlőség* főszerkesztője ellen indított. Dr. Szabolesi Lajos szintén *nyilatkozattal* intézte el az ügyet, amely így szólt:

„Dr. Heller Bernát tanár úr ellen többrendbeli támadást intéztem e lap hasábjain. E támadások *teljes alaptalanságáról* meggyőződést szerezvén, az e cikkben foglaltakat *fenntartás nélkül visszavonom s azokért dr. Heller Bernát tanár urat mély tisztelettel megkövetem.* Budapest, 1938. szeptember 12. Dr. Szabolesi Lajos főszerkesztő.”

Ez a nyilatkozat *apró betűvel az Egyenlőség 1938. szept. 15. számának 5. lapján* rejtőzik. A merész sértés az *Egyenlőség* *vezércikkében* történt, miután előzőleg is több indulatos cikkben *isméltődött.*

Nem kutatjuk, mikor győződött meg dr. Szabolesi Lajos főszer-

kesztő a maga merész vádjainak alaptalanságáról. Visszavonta valamennyit. Tehát *nem igaz*, hogy Heller professzor úr eltávolítása a nagyméltóságú vallás- és közoktatásügyi minisztérium intézkedésére történt. *Nem igaz*, sőt az igazságot areul esapja az a vád, hogy Heller professzor eltávolítását a rabbiképzőnek tiszteletreméltó tanári kara kívánta. *Nem igaz*, hogy Heller professzor tanításának szelleme ellenkezett a rabbiképző intézet szellemével. Megdiesőült Bacher Vilmosnak szelleméhez, a rabbiképző intézet legmagasabb rendű tanítójának szelleméhez senki teljesebb, senki odaadóbb hűséggel nem ragaszkodott, mint Heller Bernát.

Kérdés már most, miért kellett Heller Bernátot a rabbiképző intézettől elszakítani, miért kellett ellene féltlen támadó hadjáratot indítani?...

Emlékek

Írta: FELEKI SÁNDOR

(36)

Két elfelejtett költő

Sorstársa volt egy másik költő: Méry Károly. Nála szerényebb, finomabb lelkű író nem ismertem. Szinte boesánatot kért, hogy él. Egy nagy biztosító társaságnál mint alacsony állású hivatalnok tengette életét feleségével és két gyermekével. Rendkívül sokat tudott. A világirodalom minden mozzanatát ismerte. Eredeti versei — melyekből lelki finomsága és nemessége tükröződött vissza — valamint szép műfordításai lapokban szétzörvva jelentek meg, de senkinek sem tűntek fel. Végre Agai Adolfnak a nagy tárcáihozak öltöttek szemébe s ő karolta fel az írókat. Eredeti verseit és műfordításait a Kisfaludy Társaságban olvasta fel. Két értékes verses művet adott ki. Az első „Kis virágok messze tájról” címmel jelent meg s költeményfordításokat mutatott be a világról minden tájékról majd egy tisztá, harmonikus lelkére valló eredeti verses kötetet látott napvilágot „Tolongásban”

Nyomasztó nehéz küzdelmet folytatott az élettél, mert fizetése bizony igen silány volt s a poézis nem sokat hozott a konyhára. De ő azért sohasem panaszkodott. Szerető szemmel és szívvel nézte ő és társainak előrehaladását s ha módjában volt, mindenképen elősegítette azoknak boldogulását. Rendkívül pedáns ember volt. Minden vasárnap a kávéházban végig böngészte az összes lapokat s ha egy sajtóhibát vett észre, azt ott nyomban a kezében tartott ceruzával kijavította.

Igen nagy érdeme, hogy azokkal a költőkkel, akiknek verseit lefordította, levelezésbe lépett s felhívta figyelmüket a magyar költészet érdekére. Így érintkezett Rudolf Gottschall, Felix Dahn, Emil Rittershaus, Péter Rosegger, Martin Greif és más írőkkel, akik az ő útján a magyarság igaz barátai lettek. Mindjobban fokozódó rövidlátása miatt nyugdíjazták s így még szűkebb viszonyok közé került. Ezen szembaja és egy súlyos bőrbetegsége miatt mindinkább visszavonult. Irántam való mélyseges barátságát és szeretetét sohasem fogom elfeledni. Tíz év előtt halt meg és sírkövére rá lehetne véteni, hogy itt nyugszik a jóság, a szeretet, a szerénység.

Mikor most mindkét kedves barátomról röviden megemlékezem, eszembe jut *Uhländnak* híres verse a „Des Sängers Fluch”. Ott meg van írva egy zsarnok királynak kegyetlenkedése és hogy tünt el ő és híres várkastélya az örök feledésbe, mert egy költő megátkozta őt. De travesztálva áll ez magukra a költőkre is. Lelküket öntik be verseikbe s ha meghaltak, nevéük, emléküik, elvész nyomtalanul. Mint Uhländ mondja: „Versunken und vergessen- das ist des Sängers Fluch”.

Gyönyörűen énekölő

harzi kanárik és kalitkák

eladók. VI., Szondy-utca 66.

Iskolásgyermeknek orth. kóser internátusa

Vallásérkölszi nevelés, korrepetálás, német társalgás. Az összes iskolák közeleiben. Kitéző referenciák:

Virág Gyuláné, Budapest, VI., Ó-ucca 42.

Dr. Schächter Miksa és dr. Mohr Mihály professzorok

Fájó szeretettel gondolok vissza e két tudós tanárra, akik nemesak orvosi működésük, de tudományos munkásságuk révén is az egész ország hálás elismerését érdemelték ki. Schächter Miksa tanár, szegény zsidó szülők gyermeke volt. Nagy szorgalmával, tudásával és megnyerő megjelenésével felkeltette Kovács József tanárnak, a nagy sebésznek figyelmét s alig hogy kezében volt az orvosi oklevél, már maga mellé vette az egyetem sebészeti klinikájára műtönövendéknek. A híres, tudós annyira megszerette Schächter Miksát, hogy minden ügyét vele tanácskozta meg, akár sebészi beavatkozásról akár magánügyekről volt szó. Amikor Schächter műtönövendéki ideje lejárt, Kovács tanár vele továbbra is szoros nexusban maradt s a két tudós korbeli ellentéte dacára is barátságuk mindinkább mélyült és mind szorosabb lett. Schächternek minden nap az egyetemen fel kellett keresnie a híres sebészt, aki vele beszélt meg ügyes-bajos dolgait, majd pedig rábízta az ő tulajdonába volt „Gyógyászat” című előkelő lap szerkesztését sőt a lap tulajdonjogát is Schächterre ruházta. Valósággal meszerű volt az a szeretet, amellyel e különben rideg professzor volt növendékéhez ragaszkodott. Nem csak sebészi képességei miatt, hanem mert nagyrabecsülte annak férfias, őszinte egyéniségét és azt az önzetlen szeretetet, mellyel az mesteréhez ragaszkodott. Napról napra ott volt Schächter, Kovács professzornak a klinikán levő tanári szobájában, bizalmas megbeszélésre. Igen kedves és Schächter finom lelkületére valló epizód volt az nagyon gyakran, hogy ha látta, hogy mestere bármily okból rosszkedvű és szigorlóorvosok várnak, hogy a professzor előtt exámit tegyenek, kilopozott a tanár szobájából és az ott „drukkoló” orvosnövendékeknek oda sügta: Aki a kolléga urak közül nincs nagyon jól elkészülve, jobb ha az visszalép mert a professzor ma rosszkedvű!

Schächter Miksa igazi férfiszépség volt. Ovális arcából két meleg, barna szemnek fénye sugárzott, a hajzata és kis körszakálla gesztenyebarna volt, hangja lágy, kellemesen, behelzhetően hangzó. Véleményét mindenkinek bátran és őszintén elmondotta. Családlat szónoki képessége volt, melyhez nagy általános tudása járult. Szónoklataival elragadta a hallgatókat s ha véletlenül politikai nyilvános pályára lép, bizonyára ott is nagy és kiváló utat fut meg. Orvosi lapjában a „Gyógyászat”-ban is bámulatos készséggel és tüzzel harcolt az általa el nem ismert orvosi irányzatok és gyanús célú működések ellen. A zsidóságnak lelkes és mélyen vallásos érzületű híve volt. Egy ideig mint a pesti zsidó hitközség választmányának tagja, nagy hévvel és elokvenéiával küzdött amellett, hogy minden adófizető egyuttal szavazati joggal is bírjon. Később elkedvtelenedve, a hitközségi élettől visszavonult.

Rengőtegen sokat dolgozott, úgy is mint sebész és úgy is mint harcoss orvosi lapjának vezetője. Orvosi munkáinak száma igen tekintélyes és mind értékes. Nyelvezete gyönyörű magyarságú, úgy hogy ezen orvosi művek olvasása sohasem fárasztó.

Ötvennyolc éves korában hűnyt el a kiváló orvostanár, a magyar orvos tudomány nagy kárára. Lapját a „Gyógyászat”-ot, mely már hetvennyolc éves, fia dr. Schächter Dezső orvos szerkeszti most kiváló tudással és igen jeles képzettséggel. A lap még most is előkelő helyet foglal el a hazai orvosi folyóiratok között s így élő értékes emléke maradt a nagy sebésznek, nagy tudósnek és nagy embernek.

Dr. Schächter Miksának 1917-ben bekövetkezett halála után a „Gyógyászat” szerkesztését a tudós tanárnak hűséges barátja és főmunkatársa dr. Mohr Mihály vette át. A természetnek igen kiváló művelője volt, aki a budapesti Pázmány Péter tudományegyetemen előbb magán-

tanár, majd rendkívüli tanár lett és Szily Adolf szemésztanárnak elhunytá után a pesti izr. hitközség kórháza szemészeti osztályának főorvosa. Az ország határain túl is jól ismerték és nagyrabecsülték orvosi működését és tudományos irodalmi működését. Művei sohasem szárazok, emészthetetlenek. Minden mondata, tiszta, világos, pompás magyarságú. Mint ember kedves, megnyerő modorú, mindig jó kedvű és szolgálatkész. Sok évtizeden át hűséges, jó barátom volt és így bőven volt alkalmam megismerkedni nagyszerű emberi jó tulajdonságait és kiváló orvosi munkásságát. Földhöz ragadt szegény zsidók gyermeke volt és mindig nagy volt az öröme, ha valamely szegény, kopláló fiatal doktort kenyeréhez tudott juttatni.

Tragikus módon halt meg 1924-ben. A zsidó kórházban főorvosi szobájában műtököpenyegét vette fel hogy operációhoz induljon, amikor összeesett és meghalt. Sok fájó könny hullott érette s emléke, épügy mint Schächter professzoré, nem csak munkáinkban él, hanem sok szerető, hálás szívben is. (Folyt.)

Az orth. izr. hitk. tisztviselőkhöz

Örömteljes szeretettel üdvözlőjük ismét itthon a Felvidék hűséges zsidó hitközségeit, papjait, tisztviselőit. Bensőséges a hálaadásunk, hogy megérthettük ezt a napot, amikor ismét együtt vagyunk, akik együvé tartozunk. Ez az örömteljes szeretet és határtalan lelkesedés, ez a bensőséges hálaadás és a magasabb együttérzés az ismét egymásratalálás és nagy ünnepe, legyen egyben egy jobb és szebb jövő kezdete.

E szebb jövőt megalapozni, e jobb jövőt megteremteni, e szebb és jobb jövőt megalapozásának és megteremtésének nemes munkájára felhívni, e munkát megkezdeni: — nem ünneprontás, hanem szent kötelesség Istennel, hazánkkal, felekezefünkkel, családukkal és magunkkal szemben.

Az Orthodox Izr. Hitközségi Tisztviselők Egyesületére ebből a szent munkából az orth. izr. hitk. tisztviselőik ügye, sorsa tartozik. Ami nem jelenti azt, hogy hitfelekezeteinknek nem volnának egyéb problémái és nem jelenti azt sem, hogy mi, felekezeteinknek ezen egyéb problémáival szemben érzéketlenek volnánk. Sőt, bármennyire is át vagyunk hatva a tisztviselőik ügyének jelentőségétől és nagy fontosságától, mégsem kívánjuk, nem is akarjuk, hogy a zsidóság egyéb problémái a mi ügyünk miatt háttérbe szorulanak. Csakhogy a zsidóság egyéb problémái, azoknak mikénti megoldása nem a mi feladatunk, mert

mi csak arra vagyunk hivatottak, hogy a tisztviselőik ügyét intézzük. Még csak sorrendet sem kívánunk a problémák megoldásában megszabni, mert a hitk. tisztviselőik ügye és a zsidóság egyéb problémái nem zárják ki egymást, hanem kiegészítik, sőt a legszorosabban összefüggnek, annál is inkább, mert a tisztviselői kérdések megoldását halhatatlan nagyjaink az orthodox zsidóság legszentebb vallási kötelességének minősítették. Mi tehát csak azért ragadjuk ki a tisztviselői problémát, mert ez a mi jog és hatáskörünkbe tartozik. És aktuálisnak tartjuk ezt azért, mert a tisztviselői problémák mindig és mindenkor aktuálisak, mindaddig, amíg azok megoldást nem nyernek.

A visszaesetolt területek hitközségei és tisztviselői bizonyára értelenül látják, hogy a magyarországi orthodoxia ezen legzentebb vallási kötelességei mindegyik nem nyertek rendezést. Betegséggyezés, nyugdíj, gyermeknevelés, kiházasítási segély, felmondás, véglegesítés, stb. mind olyan kérdések, amelyek a megszállás alatt volt zsidó hitközségek és tisztviselőik számára már nem voltak problémák, mindezek intézményesen szabályozva voltak. Ezzel szemben nálunk a kérdések közül még egyetlenegy sem lett megoldva.

Ne kérdezzétek és ne kutassátok: kiknek hibájából, vagy mulasztásából, nem teljesült meg e szent vallási parancsunk. — ne zavarjuk az egymásratalálást, az együvé kerülés felmagasztosító, szeretetteljes együttérzését. Felejtjük el a multat és borítsuk rá a feledés sötét fátyolát.

Mi is csak azért állapítjuk meg a mulasztást, hogy felhívjunk min-

Legolcsóbban mos, fest, tisztít

Geröffy gőzmosoda

Szondy-u. 66. Telefonhívó 12-57-67

Legkisebb mennyiségű külön ruháért is bázhoz küldök.

denkit a kötelességteljesítésre, hogy így expialjuk a multat és mielőbb pótoljuk a mulasztottakat.

Minden hitk. tisztviselő tartsa kötelességének, hogy Egyesületünket abban az akciójában, amelyet e vallási szent kötelesség teljesítése érdekében megindít: erkölcsileg és anyagiilag támogassa. Ez az akció nem a munkavállalók harcra a munkaadókkal szemben, mert a hitk. tisztviselő szent hivatásával magasztos kötelességet teljesít, anélkül szent kötelességet teljesít Izrael közössége akkor, amikor a hitközségi tisztviselők problémáinak legszociálisabb megoldását vállalja magára. Itt tehát nincs érdekellentét, hanem azt a szent feladatot, azt a szent kötelességet teljesíti zsidó közösség s zsidó hitfelekezeti tisztviselő egymással szemben, amely a vallási életnek egyik követelménye, egyik parancsa. Csak ha a hitközségi tisztviselő hivatását, mint szent kötelességet fogja fel és a zsidó közösség a tisztviselő és családjáról való gondoskodást isteni parancsként teljesíti: csak akkor tett eleget zsidó kötelességének.

Ez a tudat kell, hogy áthassa a zsidó közösséget és annak tisztviselőit és ennek a köztudatba való belevitele, teljesítése Egyesületünk célja. Ezért tartsa kötelességének minden hitközségi tisztviselő Egyesületünk erkölcsi és anyagi támogatását, és ezért tették hitéletünk minden tagjának kötelességévé halhatatlan nagyaink, hogy Egyesületünket pártfogolják. Semmi kötelességünk aziránt, hogy a most felszabadult területek hitközségei és tisztviselői e kötelességeiket teljesíteni is fogják és újabb lendületet adnak és visznek be hitéletünkbe és egyesületünkbe.

Ez alkalommal egyben azt a figyelmeztetést is intézzük a tisztviselőkhöz: aki mint közkatona tesz eleget kötelességének, sokkal tiszteletreméltóbb tagja egyesületünknek, mint az a vezetőségi tag, aki még a közkatona kötelességének sem tesz eleget.

Arra kérjük az ország összes orth. tisztviselőit, hitközségnele, chevranait, vagy bármely felekezeti egyesületnél legyenek is alkalmazásban, és tekintet nélkül arra, hogy eddig tagjai voltak egyesületünknek, vagy sem: jelentsék be kivétel nélkül belépésüket Egyesületünknek (Orthodox Izr. Hitközségi Tisztviselők Egyesülete, Budapest, Wesselenyi-utca 13.) és közöljék a következő adatokat:

1) A belépő tag neve (héberül is), születési helye és éve.

2) Foglalkozása, pontos címe.

3) Mióta áll jelenlegi alkalmazásában és ezt megelőzőleg hol, milyen minőségben és meddig állott alkalmazásban.

4) Fizetése és jövedelme.

5) Volt-e katona a világháborúban és ha igen, mikortól-meddig és milyen kitüntetései vannak, van-e frontharci igazolványa.

6) Felelősének leánykori neve.

7) Gyermekeinek neve, születési helye és ideje.

8) Melyik rabbisághoz tartozik és mi a rabbi neve.

9) A hitközségben működő egyéb tisztviselők neve és alkalmaztatása.

10) Állampolgársági bizonyítványának száma, esetleg annak közlése, hogy állampolgársági bizonyítványát miért nem szerezte még meg.

11) Havonta mennyi tagsági díjat akar fizetni (a legkisebb tagsági díj havi 50 fillér.)

12) Hány adófizető tagja van a hitközségnek.

Ne tartsa senki jelentéktelennek a mai válságosan súlyos idők ellenére sem a tisztviselői ügyet, ne akadjan senki, aki majdan azt a szemrehányást teheti: avol asémim anachnu il áhénu... Ne legyen kénytelen bűnbánólag emiatt a következményekért önmagára vállalni a felelősséget, sem hitközség sem pap; de ne legyen egyetlen hitközségi tisztviselő sem aki kivonja magát közösségünkől és tisztviselőtársainak rendezetlen jogviszonyai, családjának bizonytalan helyzete miatt magának tehessen szemrehányást. Ne érezze biztonságban magát senki sem, mert a legszilárdabb meg-alapozott egzisztencia is összeomolhat, — erő csak az egységben, csak az összetartásban van és biztonságot csak az a tudat nyújthat, hogy kötelességeinket teljesítettük embertársainkkal, tisztviselőtársainkkal szemben és akkor remélhetjük, hogy Isten meghallgat és megsegít bennünket.

Közöljük, hogy Egyesületünk közleményei a „Zsidó Élet”-ben jelennek meg. A lapot a hitközségi tisztviselők kedvezményes árban kapják.

Hittestvéri üdvözléssel:
az Orthodox Izr. Hitközségi
Tisztviselők Egyesülete

GYORS HIRDETÉSEK

E rovatban egy szó 10 fillér, vastagabb betűvel 20 fillér, *legkisebb hirdetés 10 szó*. Leghelyesebb a hirdetés szövegét levélben, a hirdetés árának megfelelő összegű levélbélyegben a kiadóhivatal címére beküldeni.

Férjhezadnám hugomat, ki kinevezett tisztviselő, hasonló állású úriemberhez, „Nyugodt otthon” jellegére a kiadóba.

44 ÉVES IPAROSEMBER vagyok, feleségül vennék oly hozzáillő hölgyet, aki 4—5000 pengő hozománnyal rendelkezik, „Komoly házasság” jellegére.

JÓ ALLASBAN levő úrnő házasság céljából levelezne oly 45—50 éves úriemberrel, kinek szintén biztos egzisztenciája van. „Kettőnek könnyebb” jellegére a kiadóba.

FRANCIA-egyetemi diplomás fiatal nyelvtanár, még néhány órát vállal. Telefon: 256—285.

Diplomával rendelkező úriember keres ely jólkú iparost, aki bármilyen szakmára kitanítaná. Leveletet „Hálás leszek” jellegével a kiadóhivatal továbbít.

Társat vagy társnőt keresek komoly vállalatomhoz. Csak teljes című levelekre válaszolok. „10 000 pengő” jellegére a kiadóba.

PESTKÖRNYÉKI villában teljes ellátást adok gyengélkedőknek. Különleges hízókúra módszer. Seybold, XI., Baross Gábor-telep XIVa. (Megközelíthető: Horthy Miklós-téről autobusszal.)

HÁZVEZETŐNÖT keresek 3 tagú családdhoz, ki minden munkát vállal. Cím a kiadóban.

HÁZVEZETŐNÖT keresek orth. köser háztartásomba, aki a diabétesis konyhához is ért. Családom 3 tagból áll. Fizetési igények megjelölésével írt leveleket „Perfekt legyen” jellegével továbbít a kiadóhivatal.

HARISNYÁIT gyönyörűen kijavítom, nagyon olcsón: Krausz, VII., Péterffy S.-u. 7. III. 8.

MINDENEMÜ kézimunka javítást olcsón vállalok háznál és házon kívül. „Nagyon olcsón” jellegére a kiadóba.

GYERMEKEK német nyelvoktatást vállalna nagyműveltségű úrnő. Cím a kiadóban.

TISZTVISELŐNŐ nagy irodai gyakorlatlalt, azonnali elhelyezkedést keres „Nagyon szerény” jellegére a kiadóba.

GYÖNYÖRŰEN éneklő harzi kanárk kaphatók Gerőfinél, VI., Szondy-utca 66.

MINDENFÉLE SZERELÉSI munkát legolcsóbban végez: Ungár, hat. eng. villanyszerelő. Erzsébet-krt 22. III.

DÉLELŐTTI ÓRÁKRA takarító nőt keresek, csak hosszú bizonyítványal. Erzsébet-körút 18. Iszt. 1.

JÓKARBAN levő porszívógép olcsón eladó. Győri, Baresay-u. 3. f. 1.

LEGJOBB és legszebb cipők, Rudovicsnál, VIII., Szerdahelyi-u. 20.

IZLÉSEK RUHÁKAT és pongyolákat készít, alakításokat hibátlanul végez: Doróné, VIII., Alföldi-u. 16. III.

VÁROSI bunda, télikabátok, kis termetre, eladók. Cím a kiadóban.

TELJES ellátást kaphat úri családnál. Cím a kiadóban.

BETEGÁPOLÓNŐNEK ajánlok nagy tapasztalattal bíró, intelligens, elsőrendű referenciákkal rendelkező nő. Cím a kiadóban.

LEGJOBB fűzők Halásznénál kaphatók. Erzsébet-krt 23. II.